

Vapaa Ajatteliija

3/2006

Siunaamattomaan maahan

Vapaa-Ajattelijain liitto ry.

Politiikkaa?

Vapaa-ajattelijoiden liiton säännöissä todetaan, että liitto on “poliittisesti sitoutumaton”. Tämä saattaa tuntua selkeältä rajaukselta, mutta silti vapaa-ajattelijoiden sähköpostikeskustelussa on kuluneen vuoden aikana syntynyt turhankin kiivaita poliittisia väittelyitä.

Vapaa-ajattelijoita yhdistää kriittinen suhtautuminen uskontoihin, mutta poliittisten mielipiteiden saralla tunnumme olevan harvinaisen hajanainen joukko. Vasemmisto – oikeisto -akselilla mielipidekirjo yltyä punaisimmasta kommunismista radikaaliin markkinaliberalismiin. Ja miksipä ei, sopiihan uskonnottomuus järkiperaisena vaihtoehtona hyvin yhteen kaikkien järkiperaiselta pohjalta ponnistavien poliittisten suuntausten kanssa.

Tietosanakirja määrittelee politiikan “prosessiksi, jonka kautta tehdään yhteiskunnallisia päätöksiä.” Poliittisen pidättyväisyyden keskustelussamme tekee vaikeaksi se, että monet tavoitteemme ovat tosiasiasa poliittisia. Me haluamme yhteiskunnallisia päätöksiä uskontojen etuoikeuksien poistamisesta ja esimerkiksi uskonnon poistamista kouluopetuksesta. Nämä ovat poliittisia tavoitteita, usein vaatien lakimuutoksia, ja me olemme valmiit niitä edistämään kannanottojen ja jopa suoranaisen poliittisen lobbauksen keinoin.

Voitaisiin toki ajatella, että rajaamme poliittisen keskustelun koskemaan vain uskonnottomuuteen liittyviä aiheita. Mutta tällainenkin rajaus olisi vaikea, kuten presidenttiehdokkaista vaalien alla listalla käyty sanailu osoittaa. **Sauli Niinistön** ja **Tarja Halosen** mahdollisista kytköksistä uskontoihin ja “paremmuudesta” uskonnottoman äänestäjän kannalta väännettiin kättä antaumuksella.

Yleisemmällä tasolla kiisteltiin siitä, missä määrin ehdokkaan valinta tulisi tehdä tämän uskonnon

perusteella ja missä määrin muiden tekijöiden, esimerkiksi hänen oikeisto-vasemmisto profiilinsa perusteella. Osa keskustelijoista olisi halunnut presidenttiehden kokonaan listalta pois vedoten säännöissämme mainittuun poliittiseen sitoutumattomuuteen – ja kuitenkin aiheella oli mielestäni hyvin selkeä kytkös uskonnottomuuteen.

Jopa talous- ja veropolitiikka, joissa sisäisen vasemmistomme ja oikeistoliberalistiemme erot ehkä eniten kulminoituvat, kytkeytyy vahvasti yksilönvapauden ja auktoriteettien väliseen suhteeseen – argumentteihin, joita käytämme voimakkaasti uskontokritiikissämme. Ja näissäkin kysymyksissä kirkko on ruvennut tekemään kannanottoja, nähdäkseni enimmäkseen vasemmiston hengessä hyvinvointiyhteiskunnan retoriikkaa hyödyntäen.

Sääntöjemme mainitsemaa poliittista sitoutumattomuutta ei mielestäni pidä tulkita poliitikasta vakenemiseksi. Koko kohta voitaisiin toki epäselvyytensä vuoksi poistaa, mutta niin kauan kuin se säännöissämme on, voitaneen se tulkita pidättäytymisenä suosimasta kannanotoissamme mitään yksittäistä poliittista puoluetta tai ideologiaa. Ja jos liitto saa mahdollisuuden lobata tavoitteitaan jonkun puolueen kautta, mahdollisuudet käytettäköön, olipa sitten kyseessä vasemmistoliitto, kokoomus tai vihreät.

Politiikkaa pohtiessamme on kuitenkin tärkeää muistaa, kuinka vaikeita poliittiset kysymykset ovat. On paljon helpompaa todistusaineistoa tutkimalla selvittää, että jumalat ovat ihmisen mielikuvituksen tuotetta kuin määrittää onko oikeudenmukaisuuden ja onnellisuuden maksimoivassa yhteiskunnassa tuloveroprosentti 0,50 vai 100.

Robert Brotherus

Vapaa Ajattelija

3 - 2006

Hautapaikka siunaamattomaan maahan s. 4
Vuoden loppuun mennessä jokaisella seurakunnalla pitäisi olla tunnustukseton hautausmaa.

Rennot kesäpäivät Kuusankoskella s. 8
Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijat isännöivät perinteisiä kesäpäiviä 5. – 6. elokuuta.
Vapaa-ajattelua 60 vuotta s. 9

Pääsihteeriltä s. 11
Järki kompassina

Kahdestoista kesä
Prometheus-leirejä s. 12

Valtion ja kirkon ero vihreitten puolueohjelmaan s. 14
Enemmistö vihreistä haluaisi erottaa kirkon valtiosta.

Miekan, ristin ja kukkaron pyhä kolminaisuus s. 16
Skeptikko Ilpo V. Salmi pohtii kirkon ja valtion eroa globaalista näkökulmasta.

Teuvonneuvo s. 18
Mielen suojelusta

Älyllistä suvaitsevaisuutta vapaa-ajatteluun s. 20
Juha Kukkosen mielestä vapaa-ajattelijat ovat maailman suvaitsevaisinta väkeä.

Kulttuurit sodassa s. 22

Työn kirous s. 24

Huoltajille tietoa uskonnottomuudesta päiväkodissa ja kouluissa s. 26

Uutisia s. 28

KUVA: ROBERT BROTHERUS

Karkkilan vapaa-ajattelijat lahjoittivat kannettavan hautausmaan Helsingin vapaa-ajatteliijoille, jotka eivät ole onnistuneet saamaan omaa leposijaa uskonnottomille vainajille.

KUVA:POHJOIS-KYMEN VAPAA-AJATTELIJAT

Talkooväki korjaa varastorakennusta juhlaikuntoon Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijoiden ylläpitämällä Lepolan hautausmaalla.

KUVA: PROMETHEUS-LEIRIN TUKI RY.

Prometheus-leirit kutsuvat jälleen teininuoria merelle ja maalle pohtimaan elämänarvoja.

Hautapaikka siunaamattomaan maahan

Ensi vuoden alusta lukien jokainen voi halutessaan saada viimeisen leposijansa siunaamattomaan maahan kotipaikkakunnallaan. Tätä edellyttää vuonna 2004 voimaan tullut hautausvoimilaki. *Vapaa Ajattelija* otti selvää, miten uusi laki on muuttanut uskonnottomien hautauskäytäntöjä.

Yksi konkreettinen seuraus uudesta hautausvoimilasta oli se, että tämän vuoden loppuun mennessä kaikista hautausmaakäytössä olevista kiinteistöistä on muodostettava erillisiä kiinteistöjä, mikä tarkoittaa sitä, että niistä on tehtävä ilmoitus kiinnitysrekisteriin ja hankittava niille lainhuuto. Tämä koskee tietysti myös uskonnottomien yhteisöjen ylläpitämiä hautausmaita, joita eri puolilla Suomea on kymmenkunta.

Karkkilassa toimeen tartuttiin heti uuden lain voimaan tultua ja hankittiin lainhuuto hautausmaalle jo ennen kuin tieto kyseisestä käytännöstä oli edes saavuttanut asiasta vastuussa olevat viranomaiset.

– Maistraatissa hieman ihmettelivät, että mikä tämä paperi on ja mitä sillä pitäisi tehdä, taloudenhoitaja **Erkki Hohenthal** Karkkilan vapaa-ajattelijoista kertoo.

Uskonnottomien hautausmaa Karkkilassa on yksi vanhimmista vapaa-ajattelijoiden ylläpitämistä hautausmaista. Se perustettiin jo vuonna 1949. Ensimmäinen vainaja alueelle haudattiin vuonna 1951. Hautausmaalla on paikkoja päitsi perinteiselle arkkuhautaukselle myös uurnahautaukselle sekä erillinen tuhkan sirottelualue ja muistolehto.

Itä-Suomen lääninhallituksen tuoreen selvityksen mukaan seurakuntien omistamien hautausmaiden kohdalla lainhuudatusasiat eivät ole vielä kunnossa kaikissa seurakunnissa. Toivottavasti kaikki hautausmaita omistavat ja ylläpitävät vapaa-ajattelijayhdistykset ovat hoitaneet asian, sillä lainhuudon puuttuminen estää ensi vuoden alusta lukien rakennushankkeet ja periaatteessa kaikki muutkin kiinteistöä koskevat toimenpiteet hautausmailla.

Uskonnottomat seurakuntien maille

Uusi hautausvoimilaki ei sinänsä tuonut muutoksia tai velvoitteita uskonnottomia hautausmaita omistaville yhteisöille lainhuudatusta lukuun ottamatta. Sen sijaan muutoksia tuli kylläkin seurakuntien

päässä, jotka uudessa laissa velvoitettiin perustamaan erillisiä hauta-alueita niille, jotka eivät halua tulla haudatuksi kristittyjen ”siunattuun maahan”.

Uudessa laissa nimittäin yleisten hautausmaiden ylläpito säilytettiin edelleenkin kirkolle, jonka on nyt huolehdittava siitä, että kaikki halukkaat pääsevät kotikuntansa multiin riippumatta heidän uskonnollisesta tai maailmankatsomuksellisesta vakaumuksestaan.

Hautausvoimilain 4:ssä pykälässä muun muassa todetaan, että ”evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautausmaahan vainajalle, jonka kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella”.

Lisäksi viides pykälä määrää, että ”hautausmaahan pyynnöstä osoitettava erilliseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta, joka ei saa sijaita kohtuuttoman kaukana seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueesta”. Tämä tarkoittaa sitä, että tämän vuoden loppuun mennessä jokaisella seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä on oltava tunnustukseton hauta-alue, joka voi olla erillinen hautausmaa tai muusta hautausmaasta selvästi erottuvalla tavalla rajattu hautausmaan osa.

Äkkiseltään voisi ajatella, että tässä tarjoutuu hautausmaita omistaville vapaa-ajattelijayhdistyksille oivallinen tilaisuus tehdä yhteistyötä seurakuntien kanssa ja esimerkiksi vuokrata hautapaikkoja seurakunnille omilta hautausmailtaan. Tämä ei kuitenkaan tainnut olla lainlaatijan mielessä, sillä termi tunnustukseton laissa ei suinkaan tarkoita aina uskonnottomia.

– Lain mukainen hauta-alue on tunnustukseton, siellä ei siis esimerkiksi saa sijaita minkään tunnustuksen yleisiä tunnuskuvia. Sen sijaan ei suinkaan edellytetä, että vainajat olisivat tunnustuksettomia. Tunnustuksettomalle hauta-alueelle hauda-

Karkkilan vapaa-ajattelijoiden ylläpitämä hautausmaa perustettiin vuonna 1949.

taan pyynnöstä kuka tahansa vainajan tunnustukseen katso-matta, Kirkkohallituksen maan-käyttöpäällikkö **Harri Palo** selvit-tää.

Ristejä hautakivissä

Vaikka yleisiä, jonkun tietyn us-konnon mukaisia tunnuskuvia ei kyseisillä hauta-alueilla sallita, kukin voi omaan hautakiveensä laittaa mitä haluaa. Helsingin seurakuntayhtymän hautaus-toimen päällikkö **Risto Lehto** arve-li Kirkkohallituksen *Kirkkokenno*-lehdessä alkuvuonna, että useimmissa hautakivissä tulee luultavasti olemaan risti myös tunnustuksettomalla alueella.

Palon mukaan seurakunnat ovat yleensä perus-taneet tunnustuksettomia hauta-alueita yhdessä naapuriseurakuntien kanssa. Näin on käymässä myös pääkaupunkiseudulla, jossa Helsingin ja Van-taan seurakuntayhtymät päättivät alkuvuodesta perustaa Honkanummen hautausmaan pohjois-osaan yhteisen tunnustuksettoman hauta-alueen helsinkiläisille ja vantaalaisille vainajille. Alueelle rakennetaan arku- ja uurnahautapaikkoja 12 000:lle vainajalle sekä muistolehto. Käyttöön on varattu 2,3 hehtaarin alue ja lisäksi laajentumista varten 1,3 hehtaaria. Noin 1,7 miljoonaa maksavan hau-tausmaa-alueen rakennustyöt on määrä käynnis-tyä alkukesästä.

Karkkilassa seurakunnan tunnustukseton hau-ta-alue on tulossa aivan vapaa-ajattelijoiden yllä-pitämän hautausmaan viereen. Hohenthal kertoo, että yhdistys oli jo muutama vuosi sitten ehdotta-nut seurakunnalle yhteistyötä haudankaivuussa, koska aiemmin kaivaustyöt hoitanut paikallinen

KUVA: ERKKI HOHENTHAL

urakoitsija oli lopettanut haudankaivuun. Seurakun-ta oli hankkinut uuden kaivinkoneen, ja vapaa-ajat-telijat olisivat halunneet vuokrata sitä kohtuullista korvausta vastaan.

– Kirkkoherra oli asiaan myötämielinen, mutta kirkkovaltuusto päätti, että seurakunnan kone kai-vaa vain siunattua maata. Yhdistyksen oli hankit-tava kohtuuhintainen pienkaivinkone. Hyvällä on-nella sellainen löytyikin vähän käytettynä ja hyvässä kunnossa, Hohenthal kertoo.

Ei tiloja jumalattomille

Yhteistyö ei tunnu muutoinkin sujuvan kitkattomasti seurakuntien ja uskonottomien yhteisöjen välillä hautausasioissa. Espoon seurakuntayhtymä päätti aiemmin keväällä, ettei se luovuta enää tilojaan, esimerkiksi hautausmaiden yhteydessä toimivia siunauskappeleita, uskonottomien muistotilai-suuksiin. Vastaavanlaisia päätöksiä ovat tehneet viime aikoina monet muutkin seurakunnat.

Taustalla on piispainkokouksen viime vuoden syyskuussa seurakunnille antamat ohjeet, joiden mukaan seurakuntien tulisi pidättäytyä sakraaliliksi vihittyjen paikkojen antamisesta ei-kristillisen tai uskonottoman tilaisuuden pitopaikaksi. Sakraalitulilla tässä tarkoitetaan kirkkoa, kappelia, siunauskappelia tai niihin verrattavaa seurakunnan rakennusta.

– Uskonnonvapauteen kuuluu sekin, että evankelisluterilaisilla seurakunnilla, kuten muillakin uskonnollisilla ja muilla yhteisöillä, on oikeus itse päättää tilojensa käytöstä, maankäyttöpäällikkö Palo perustelee asiaa.

Uskonottomia perhejuhlia järjestävä Pro-Seremoniat -palvelukeskus oli asiasta eri mieltä, kun se aiemmin keväällä valitti kiellosta Espoon seurakuntayhtymälle. Koska kirkolla oli monopoli hautausasioissa ja sen oli pakko sallia uskonottomien hautaamisen omille maille, myös muistotilaisuuden järjestäminen sisätiloissa hautaamisen yhteydessä piti Pro-Seremonioiden mielestä olla uskonnonvapauden ja tasa-arvon nimissä mahdollista.

– Muistotilaisuuden pitäminen ulkona esimerkiksi talvipakkasella on omaisille iso rasite, **Henrik Sawela** Pro-Seremonioista muistuttaa.

Sawelan mukaan ainakin toistaiseksi Helsingin ja Vantaan seurakunnat ovat suhtautuneet myönteisesti Pro-Seremonioiden pyyntöihin uskonottomien hautajaisten järjestämisestä seurakuntien tiloissa.

– Täysin riippumatta siitä, haudataanko vainaja seurakunnan maille tai ei, niin kyllä muistotilaisuus pitäisi saada järjestää seurakunnan tiloissa veisausten tai veisaamatta, hän toteaa.

Sama maksu kaikille

Aiemmin seurakunnat olivat voineet periä seurakuntiin kuulumattomilta korkeampia hautamaksuja, mutta uudessa hautaustoimilaissa määrättiin, että maksu on oltava sama kaikille, myös seurakuntaan kuulumattomille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan maille.

Tästä oli seurauksena se, että esimerkiksi uskonottomien hautauskulut selvästi laskivat, kun taas seurakuntalaisille ne yleensä nousivat, mikä tietysti herätti närää monissa seurakunnissa. Jotkut seurakunnat yrittivät kiertää lakia maksamalla jäsenilleen hautausavustuksia, mutta sekä Kirkkohallitus että hallinto-oikeus katsoivat, että kyseinen avustus oli hautaustoimilain vastaista toimintaa.

Yleiskirjeessään seurakunnille viime vuoden syyskuussa Kirkkohallitus muistutti, että maksujen perusteiden tuli olla samat kaikille niille, joille seurakunta on velvollinen osoittamaan hautasijan ja että maksuissa ei saa olla sellaisia eroja, jotka perustuvat henkilöön liittyvään syyhyn.

– Hautaustoimilain maksusäännösten lisäksi on maksujen määrittelyssä tarpeen ottaa huomioon perustuslain 6 §:n säännös yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvästä syrjintäkiellosta sekä hallinto-oikeudellinen yhdenvertaisuusperiaate. Maksut eivät saa olla välillisestikään syrjiviä, Kirkkohallitus totesi.

Palo vakuuttaa, että seurakunnissa samamaksuisuuden periaate on toteutunut lain edellyttämällä tavalla.

Hautamaksujen pitämistä kaikille samana uudessa hautaustoimilaissa perusteltiin sillä, että seurakunnan saavat osan yhteisöveron tuotosta.

Marketta Ollikainen

KUVA: HEIKKI AROLA

Tietävästi vanhin uskonottomien hautausmaa Suomessa sijaitsee Saloisissa, joka on nykyisin osa Raahea. Se perustettiin jo 1920-luvulla. Asialla eivät kuitenkaan olleet vapaaajattelijat, vaan pappiinsa kyllästyneet seurakuntalaiset.

Viimeinen leposija omalla maalla

Evangelisluterilaisella kirkolla on vuosisatainen monopoli kansalaisten julkisessa hautaansaattamisessa, eikä se poistunut vuonna 2004 voimaan tulleen uuden hautausoimilainkaan myötä. Periaatteessa kuka tahansa voi kuitenkin perustaa hautausmaan, kunhan hankkii sille tarvittavat luvat, eikä tee sitä taloudellista hyötyä tavoitellakseen.

Luvan yksityisen hautausmaan perustamiseen antaa lääninhallitus.

Suomessa on tällä hetkellä vapaa-ajattelijayhdistysten perustamia ja ylläpitämiä hautausmaita kymmenkunta. Useimmat niistä ovat pieniä, noin yhden hehtaarin suuruisia alueita.

Tiettävästi vanhin vapaa-ajattelijoiden ylläpitämä hautausmaa on Raahessa, jossa se perustettiin jo 1920-luvulla. Kotka sai oman hautausmaansa vuonna 1931. Uskonnottomien hautausmaita löytyy myös Karkkilasta, Forssasta, Humpilasta, Kajaanista, Kuusankoskelta, Vaasasta, Kemistä, Kolarista ja Enosta.

Tuoreimpana tulokkaana on Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat, joka sai oman hautausmaansa raivaustyöt valmiiksi viime syksynä Jyväskylässä. Yhdistys hankki pari vuotta sitten Jyväskylän kaupungilta maa-alueen,

jolle se rakentaa talkoovoimin uurnahautausmaata ja muistolehtoa.

– Arkkuhautausmaan perustaminen ja rakentaminen olisi ollut huomattavasti monimutkaisempaa ja tilaakin olisi tarvittu enemmän, **Marko Koivunieni** Jyväskylästä kommentoi.

Helsinki on yrittänyt saada omaa uskonnottomien hautausmaata jo vuodesta 1937 lähtien. Sitkeistä yrityksistä huolimatta vielä ei kuitenkaan ole päästy sanoista tekoihin. Helsingissä suurimpina ongelmoina ovat olleet tonttimaan kalleus ja sopivan tontin löytäminen hautausmaa-alueeksi.

M.O.

Jyväskylän uurnalehto viimeistelyä vaille

Kemin vapaa-ajattelijoiden perustama Ristikankaan hautausmaa otettiin käyttöön vuonna 1942. Hautausmaan päärakennus Saattola on rakennettu talkoovoimin. Kuvassa talkooporukka odottamassa illan juhlia.

Rennot kesäpäivät Kuusankoskella

Vapaa-ajattelijain liiton perinteiset kesäpäivät pidetään tänä vuonna Kuusankoskella 5. – 6. elokuuta. Samalla juhlistetaan kesäpäivien isäntäyhdistyksen Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry:n 60-vuotistaivalta. Luvassa on mukavaa yhdessäoloa, asiaa ja paikallista kulttuurimatkailua.

Kesäpäivien alustava ohjelma:

Lauantaina 5. elokuuta

Kello 11.00 – 13.00 saapuminen, ilmoittautuminen ja majoittuminen Hotelli Sommeloon

Kello 13.00 lounasruokailu noutopöydästä

Kello 15.30 linja-autoretki Verlan tehdasmuseoon, joka on yksi maailmanperintökohteista. Museossa on opastettu kierros. Matka-aika yhteensä noin 25 minuuttia, mukaan mahtuu 50 ensin ilmoittautunutta.

Tulomatalla käydään UPM Kymmenen Voikkaan tehtaalla nostalkoimassa sekä Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijoiden hautausmaalla Lepolassa, jossa vietetään huoltorakennuksen nimiäisiä. Mahdollisuus on vierailla myös Tykkimäellä Back to USSR-näyttelyssä. Matkaan on varattu pikkubussi kello 18.00 – 20.00, johon mahtuu 17 ihmistä.

Kello 16.30 pääsee pikkubussilla myös hautausmaalle.

Kello 20.00 illallinen Sommelossa

Kello 21.30 – 24.00 karaokekilpailut Sommelon alakerrassa ja vapaata illanviettoa Sommelon terrassilla sään salliessa. Luvassa myös yllätysvieraita.

Sunnuntaina 6. elokuuta

Kello 7.00 – 8.30 aamiainen hotellissa

Kello 8.30 aamukävely Kettumäelle Kuusankosken kotiseututalolle, jossa on meneillään Kuusankosken taidearteen -näyttely. Mahdollisuus vierailla myös Työväen asuntomuseossa, jossa oppaat odottavat kello 9.00.

Kello 12.00 huoneiden luovutus ja lounas Sommelossa

Kello 14.00 Kesäpäivien lopetus Kuusankoskitalon Voikkaasalissa, jossa vietetään järjestävän yhdistyksen 60-vuotisjuhlia. Onnittelujen vastaanotto alkaa jo kello 13.00. Luvassa on kakkukahvit.

Sitovat ilmoittautumiset 14. heinäkuuta mennessä Heljä Pekkalinille, puh. 040 704 638, osoite Kuntalantie 5 A 7, 45700 Kuusankoski, sähköposti: helja.pekkalin@pp.inet.fi.

Häneltä saa myös tarkempia tietoja muun muassa ruokailujen hinnoista, joista vielä neuvotellaan. Majoittautuminen Hotelli Sommelossa maksaa kahden hengen huoneissa 35 euroa.

Kuusankosken kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Jukka Nyberg (vas.), Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja Heljä Pekkalin ja Hotelli Sommelon hovimestari Leo Niinimäki toivottavat kaikki vapaa-ajattelijat lämpimästi tervetulleiksi kesäpäiville Kuusankoskelle.

Vapaa-ajattelua 60 vuotta Kuusankoskella

KUVA: POHJOIS-KYMIEN VAPAA-AJATTELIJAT

Yhdistyksen kokous 1960-luvulla

Uskonnottomien etu-, oikeusturva- ja kulttuuriyhdistys Kuusankosken Vapaa-ajattelijain yhdistys ry perustettiin Kuusankoskella huhtikuun 28. päivänä 1946. Perustajina olivat jalkinemestari **Uuno Sinisalo**, nuohooja **Hugo Virtanen**, autonkuljettaja **Ilmari Vilenius**, lauttamies **Erik Dahl**, lämmittäjä **Taisto Nissilä**, sekatyöläinen **Fanny Järvinen** ja kirvesmies **Kaarlo Gardemeister**.

Vuonna 1999 yhdistys muutti nimekseen Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry. Samalla se uudisti sääntönsä ja liittyi Vapaa-ajattelijain liittoon.

Yhdistys tunnetaan ehkä parhaiten hautausmaastaan, jonka se hankki vuonna 1949 ostamalla Kuusankosken kunnalta yhden hehtaarin suuruisen hautausmaa-alueen. Ensimmäinen hautaus Lepolaan tapahtui vuonna 1951.

Vuonna 1999 hautausmaalle rakennettiin Muistolehto, jonka suunnitteli taiteilija **Ilkka O. Lehtinen**. Muistolehto mahdollistaa urnahautauksen ja tuhkan sirottamisen alueelle.

Nykyään yhdistys toimii aktiivisesti. Se järjestää muun muassa opintopiirejä, levittää tietoutta uskon-

nottomasta tapakulttuurista ja järjestää virkistysretkiä jäsenilleen.

Uskonnottomuus luonnollinen valinta

Uskonnottomuus on normaalia, itsenäistä ja eettistä ajattelua. Ihmisellä tulee olla vapaus muodostaa oma elämäkatsomuksensa ja oikeus luoda oman elämänsä tarkoitus.

Nykyaikana tarvitaan avoimuutta, vuorovaikutusta, luovuutta – ikuista totuutta korostavan ahdasmielisen oikeaoppisuuden sijaan. Kehittyvä tiede-, taide- ja kulttuuriajattelu antavat vapaa-ajattelijan maailmankuvaan tiedollisia ja muita tarvittavia rakennusaineita.

Etujärjestönä puolustamme uskonnottomien oikeuksia kehdestä hautaan. Puutumme epäkohtiin, joista monet juontavat valtion evankelisluterilaiselle uskonnolle antamista erityisoikeuksista verotusta myöten. Lakien valmistelussa ja toimeenpanossa tulee kuulua myös uskonnottomien ääni ja edus-

tus. Niin päiväkodeissa ja kouluissa kuin sairaaloissa, kriiseissä ja vanhusten palvelutaloissa tarvitaan kirkkoon kuulumattomien oikeuksia kunnioitettavaa kohtelua ja uskonnotonta palvelua.

Vapaa-ajattelijat vaativat kansalaisten yhdenvertaista kohtelua, neutraaliutta katsomuksiin nähden. Kirkko ja valtio tulee saada erilleen. Tämä on edelleen perusvaatimuksemme, ja se on toteutettu esimerkiksi Ranskassa jo 100 vuotta sitten.

60-vuotisjuhlat elokuussa

Elokuussa yhdistys järjestää vapaa-ajattelijain kesäpäivät, joita ei ole vietetty Kuusankoskella vuosikymmeniin. Tapahtuma tuo satakunta ihmistä ympäri maata tutustumaan Kuusankoskeen ja kuulemaan esityksiä.

Kesäpäivien ohjelmaan kuuluu – paitsi tietysti yhdessäoloa – muun muassa luentoja uskonnonvapautta sivuavista teemoista. Yleensä järjestävään paikkakuntaan tutustutaan käymällä museossa, jossain alueen teollisuuslaitoksessa, luontokohteessa tai muussa vastaavassa.

Kesäpäivät päättyvät yhdistyksemme 60-vuotisjuhliin 6. elokuuta Kuusankoskitalon Voikkaasalissa, jonne kaikki ystävämme ovat sydämellisesti tervetulleita!

*Heljä Pekkalin
puheenjohtaja*

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry.

Arvoisat uskontosidonnaisuudesta vapaat ajattelijat!

Kuusankoski perustettiin itsenäiseksi kunnaksi 1921. Kaupunkioikeudet sille myönnettiin 1973. Kymiyhtiön aloitteellisuus vaikutti tehdasalueen itsenäiseksi kunnaksi pääsyn taustalla. Perustamiseen päädyttiin, kun todettiin, että Kuusankosken, Kymintehtaan ja Voikkaan teollisuusalueet erosivat muuten maatalousvaltaisista litistä ja Valkealasta.

Tehdasyhteisön laajetessa maaseudun kunnallishallinto ei enää kyennyt täyttämään nopeasti laajenevan yhteisön alueen tarpeita, eikä litin ja Valkealan kunnallisilla ja kirkollisilla elimillä ollut riittävästi kiinnostusta ja asiantuntemusta pitäjien raja-alueiden kolmen tehdaskylän asioihin.

Muutospaineet olivat kehittyneet hiljalleen vuodesta 1872 lähtien, jolloin ensimmäinen paperitehdas perustettiin Kuusankoskelle.

Reilut 130 vuotta Kuusankoski on kehittynyt paperitehtaidensa kanssa yhdessä tuumin, on nähty niin nousu-, kuin laskusuhdanteita. Näiden vuosien aikana paperitehtaat ovat käynnistäneet 27 paperikonetta, mutta myös pysäyttäneet niistä 25 tämän vuoden syksyyn mennessä.

Vielä tähän saakka Kuusankoskella on valmistettu paperia eniten Suomessa yksittäisenä paikkakuntana. Kärkiasema on meillä ollut jo toistakymmentä vuotta, mutta tämän vuoden syksyllä menetämme sen aseman.

Kaupungissamme on käynnistetty laajat elinkeinotoiminnan kehitystoimet yhdessä UPM:n, Työvoima ja elinkeinokeskuksen, maakuntaliiton ja Kouvolan seudun kuntayhtymän kanssa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on myöntänyt noin 1000 henkilön työttömiksi jäävien auttamiseksi maksimaaliset investointituet, jolla voidaan mataloittaa Voikkaan tehtaan lopettamisen haittoja.

Kuusankoski ei hevin anna periksi. Täällä on asuttu pitkään monien sukupolvien ajan, muodostamme yhteisen perheen, joka suuntaa katseensa eteenpäin. Emme jää tuleen makaamaan, vaan toinen toistamme tukien nousemme jälleen entistä ehommaksi paikkakunnaksi.

Meillä Kuusankoskella saa vapaasti ajatella ja toimia, kunnioitamme eri yhteiskunnallisia näemyksiä. Siitä hyvänä esimerkkinä ovat Kuusankoski-johtoinen Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijat, jotka täyttävät tänä kesänä 60-vuotta.

Kuusankosken kaupungin puolesta minulla on ilo ja kunnia onnitella yhdistystänne sen merkkituotena. Olette sydämellisesti tervetulleita Kuusankoskelle.

*Jukka Nyberg
kaupunginvaltuuston puheenjohtaja
Kuusankoski*

Järki kompassina

Huuhaa voidaan jakaa karkeasti kahteen luokkaan: uskonnot ja muu huuhaa. Muun huuhaan alle lasken homeopatian ja astrologian tapaiset pseudotieteet, joiden kannattajat uskovat jännittäviltä kuuloistaviin asioihin ilman kritiikkiä. Kreationismin lasken tässä yhteydessä uskonoksi, vaikka sitä voisi pitää myös pseudotieteenä.

Me vapaa-ajattelijat etsimme totuutta kuin seuraisimme kompassineulaa kohti pohjoista. On kaksi tapaa toimia toisin: ensiksi heittää kompassi roskiin, toiseksi merkitä itsellemme kiellettyjä alueita.

Ilman kompassia olemme tietyissä mielessä vapaampia. Monikin huuhari kertoo olevansa ”vapaampi ajattelija kuin vapaa-ajattelija”. Tästä puheenjohtaja puhui edellisessä numerossa kirjoittaessaan, että mehän olemme sitoutuneet tieteelliseen menetelmään.

Näin tosiaan on. Emme voi heittää kompassia pois ja osoittaa sitten satunnaiseen suuntaan väittäen pohjoisen olevan siellä. Jos järkemme sanoo, että ihmerohdot, telepatia ja jälleensyntyminen ovat heikosti perusteltuja, emme voi väittää niitä totuudeksi.

Johonkin uskontoon tiukasti sitoutuneet puolestaan eivät ole vapaita samassa merkityksessä. Heillä on kompassi, ja sitä he seuraavat – kunnes vastaan tulee aita. Se aita on uskonnollinen dogmi.

Selvimmin tämä näkyy kreationisteissa. Kompassi – järki, luonnon tarkkailu ja kokeet – näyttää maailman iäksi miljardeja vuosia ja ihmisen olevan apinoiden sukua. Mutta dogmi sanoo, että maailma on kuusi vuosituhatta vanha ja ihminen luotu, koska niin joku on Mooseksen kirjojen

sukuluettelosta laskenut.

Viimeksi törmäsin dogmiin evankelisluterilaisen kirkon papereissa. Kirkkoherra **Keijo Rainerma** oli jättänyt erääseen naispappeutta käsittelevään tekstiin eriävän mielipiteensä: ”Usko on kuuliainen Jumalan sanalle jopa vastoin järki- ja tunnesyitä.” Hyvin tiivistetty!

Siinä missä huuhari harhailee missä vain, uskovaisella on kiellettyjä alueita. Uskova joutuu sulkemaan silmänsä tai väittämään kompassin erehtyvän. Maailma ei voi olla vuosimiljardeja vanha, tai homoseksuaalisuus ei mitenkään voi olla hyväksyttävää, tai mitä milloinkin. Dogmin kohde vaihtelee, mutta ajattelumalli säilyy.

Ehkä tämä selittää, miksi tiedemiehet ovat toisinaan uskovia mutta harvoin muita huuhareita. Tiedettä voi tehdä, totuutta etsiä, jos lähestyy sopivalta suunnalta. Silloin ei törmää aitaan, silloin ei uskonnollinen dogmi asetu järjen tielle.

Kumpi sitten on helpompaa, antaa kompassi sen pois heittäneelle vai kaataa aidat uskovaisen edestä? Itse uskon, että yksilötasolla molemmat ovat yhtä vaikeita. Yhteiskunnan tasolla kuitenkin vain dogmaattisuus muodostaa yhteisöjä, jotka siirtävät dogmeja eteenpäin ja joskus myös pyrkivät pakottamaan muutkin elämään samojen dogmien mukaan.

Siksi katson, että uskonto on enemmän vastustamisen arvoinen kuin muu humpuuki.

Jori Mäntysalo

Kahdeksastoista kesä Prometheus-leirejä

Protu odottaa ennätysmäärän nuoria kesän Prometheus-leireille. Tarjolla on taidetta, purjehdusta, vaellusta, kielikylpyjä ynnä muuta Inarista Viron Saarenmaalle.

Jo täysi-ikään ehtineet Prometheus-leirit ovat jälleen pärähtäneet käyntiin. Kesälle 2006 on lähdetty nyt yhteensä 66 leirin voimin aina Viron Saarenmaalta Inariin saakka.

Protu tavoittanee tänä kesänä lähes yhdeksäsataa 14–15-vuotiasta leiriläisnuorta. Lisäksi leirien vetämiseen osallistuu lähes viisisataa yhdistyksen keväällä kouluttamaa ohjaajaa, apuohjaa ja kokkia.

Kesän 2006 uutuuksena on mukaan tullut erityisen kuvataidepainotteinen Prometheus-leiri, jossa leirin teemoja käsitellään kuvataiteen keinoin sekä taiteellisen ilmaisun näkökulmasta. Samalla myös edellisvuosien suosittujen teatterileirien määrää on

nostettu peräti kolmeen.

Erikoisleirien joukkoon kuuluvat myös laivaleirit Estellellä ja Kristalla, vaellusleirit sekä Viron-leiri. Myös kaksi ruotsin- ja yksi englanninkielinen protuleiri ovat jo vakiinnuttaneet paikkansa kesän leiritarjonnassa.

Vielä mahtuu

Tätä kirjoittaessani toukokuun lopulla suuri osa leireistä on jo täynnä tai lähes täynnä. Erikoisleireistä löytyy vielä kuitenkin muutama paikka kovasti pidetyltä Krista-laivalta, Turun saaristossa risteilevältä entiseltä trolaarilta ja nykyiseltä retkilaivalta, jonka varustukseen kuuluu myös oma laivas sauna.

Perinteisten Prometheus-leirien osalta paikkoja löytyy uudelta Helsingin Villa Widablickin leiriltä, joka lisättiin leiriohjelmaan vasta äskettäin kovan kysynnän vuoksi. Tuo Villingin saarella sijaitseva hieno huvila on rakennettu viime vuosisadan alussa, ja sen komeisiin puitteisiin kuuluvat isot tilat ja komeat näkymät kalliolta ja tornista tornihuoneesta on upeat näkymät Villasaarenselälle ja Villingin salmeen.

Satunnaisia paikkoja löytyy vielä muitakin leireiltä eri puolilta Suomea. Myös tavallista leiri-ikää vanhemmille yli 16-vuotiaille on pari paikkaa vapaana Sipoon seniorileirillä Granössä loppukesästä.

Esite syksyllä

Monet leiriläiset vanhempieneen ovat valitelleet sitä, kuinka Protun leiriesite julkaistaan vasta marraskuussa, kun rippileirien ilmoittautumiset alkavat tavallisesti jo paljon aiemmin syksyllä.

Myös monet vanhemmat haluaisivat päästä suunnittelemaan kesämatkojaan hyvissä ajoin. Protu onkin päättänyt vastata näihin toiveisiin, ja ensi syksynä leiriesite ilmestyy – ja leireille ilmoittautuminen alkaa – jo lokakuun puolella.

Kesän 2007 leiriesite lähetetään kaikille Protun jäsenille Protun jäsenlehden numeron 5/2006 liitteenä, ja se postitetaan myös kaikkiin Suomen yläkouluihin. Ilmoittautuminen leireille tapahtuu edelleenkin kaikkein kätevimmin Protun verkkosivuilla www.protu.fi.

Aatu Koms

Protun tiedotusjaoston puheenjohtaja

Tilaa löytyy vielä

25.6. – 2.7. Granö, Sipoo

2. – 9.7. Krista-laiva, Turun saaristo

9. – 16.7. Villa Widablick, Helsinki

30.7. – 6.8. Niittyalahti, Kuopio

Elämänviisautta Prometheus-leireiltä

Filosofista pohdintaa, syvällisiä keskusteluja, uusia ystäviä, kiihkeitä väittelyitä, kuumia saunailtoja ja lämpimiä halauksia... Kaikkea tätä – ja paljon muuta Prometheus-leirit ovat tarjonneet vuodesta 1989 lähtien viikon ajan aikuistumisen kynnyksellä oleville teininuorille.

Leirit syntyivät alun perin elämäkatsomustiedon oppilaiden omasta aloitteesta niille teininuorille, jotka eivät osallistu tai eivät halua osallistua kirkon tarjoamille rippileireille. Osanottajat ovat peruskoulun kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaista. Lisäksi heitä vanhemmille järjestetään niin sanottuja seniorileirejä.

Prometheus-leirin tuki ry. kouluttaa leirien ohjaajat ja apuohjaajat. Jokaisella leirillä on vähintään kaksi aikuista ohjaajaa sekä neljästä viiteen apuohjaajaa, jotka tavallisesti ovat 15 – 18-vuotiaita edellisten kesien leiriläisiä.

Leirien tarkoituksena on antaa teininuorille eväitä oman maailmankuvansa rakentamiseen ja valmentaa heitä kohtaamaan niitä haasteita, joita aikuistuminen tuo tullessaan. Leiriviikolla pohditaan muun muassa päihteiden käyttöä, syrjintää, erilaisuutta, tulevaisuutta, ympäristöä ja ihmissuhteita.

Leiriohjelma on rakennettu siten, että nuoret itse pääsevät pohtimaan asioita ja rakentamaan pala palalta omaa maailmankatsomustaan. Mitään tylsiä luentoja nuorille ei tarjota, vaan leiriviikolla näytellään, leikitään, väitellään ja keskustellaan. Viikkoon kuuluu tietenkin myös aitoa leirielämää: saunomista, nuotioita ja yhdessäoloa.

Leirejä järjestetään eri puolilla Suomea ja yksi Virossa. Leiripaikat ovat tavallisia leirikeskuksia, yleensä kaukana sivistyksen parista. Tavallisten leirien lisäksi tarjolla on muutamia erilaisessa ympäristössä tai erilaisin painotuksin järjestettäviä leirejä: teatterileiri, jossa tavallisen ohjelman lisäksi opitaan teatterin tekemisen taitoja ja valmistetaan näytelmä, kuvataideleiri, laivaleirejä Turun saaristossa sekä kaksi vaellusleiriä Lapisissa.

Lisäksi järjestetään kansainvälinen leiri, jossa yhteisenä kielenä on englanti sekä kaksi ruotsinkielistä leiriä.

Lisätietoja leireistä saa muun muassa Prometheus-leirin tuki ry:n verkkosivuilta osoitteesta www.protu.fi.

M.O.

Valtion ja kirkon ero vihreitten puolueohjelmaan

Vihreä liitto kirjasi vaatimuksensa valtion ja kirkon erosta puolueohjelmaansa Hämeenlinnassa toukokuun lopulla pidetyssä puoluekokouksessa. Nyt puolueessa ihmetellään, miten asia pitäisi oikein hoitaa vai pitäisikö ollenkaan.

Vapaa-ajattelijain liitto on poliittisesti sitoutumaton kuten puheenjohtaja viisaasti pääkirjoituksessaan huomauttaa. Niin muodoin ei myöskään liiton lehti *Vapaa Ajattelija* voi olla avoin foorumi millekään poliittiselle näkemykselle.

Tästä huolimatta ei voi olla nostamatta hattua vihreille, jotka Hämeenlinnan puoluekokouksessaan 28. toukokuuta kirjasi valtion ja kahden uskontokunnan – evankelisluterilaisen ja ortodoksisen – erityissuhteen purkamisesta. Esityksen teki Helsingin vihreitä edustanut dosentti **Tapani Hietaniemi** ja päätös nuijittiin läpi illan tunteina äänin 117 puolesta ja 84 vastaan.

Tosin ilman nikottelua kaikki vihreät ja varsinkaan puolueen johto eivät päätöstä nielleet. Puolueen äänenkannattajan *Vihreän langan* mukaan helsinkiläinen **Sirkku Ingervo** oli ollut päätöksestä niin järkyttynyt, että oli tentannut puolueen kansanedustajia asiasta vielä äänestyksen jälkeen alkaneella kyselytunnillakin.

Puolueen puheenjohtaja **Tarja Grönberg** ilmoitti tuoreeltaan, että enemmistön päätös jää puolueohjelmaan periaatekirjaukseksi, eikä kirjausta aiotta mitenkään viedä eteenpäin.

– Koska puolue on asiassa kahtiajakautunut, puoluejohtoa ei lähde ajamaan konkreettisia toimenpiteitä valtion ja kirkon erottamiseksi, hän totesi.

Samoin enemmistön kannasta sanoutuivat irti kansanedustajat **Kirsi Ojansuu** ja **Tuija Brax**. Myöskään **Heidi Hautala** ja **Ulla Anttila** eivät pitäneet hanketta ajankohtaisena tai tarpeellisena.

Menetetty tilaisuus

Näyttää siltä, että vihreät ovat menettämässä elämänsä tilaisuuden saada aikaan todellisia muutoksia yhteiskunnassa. Puolue puhuu suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon puolesta, mutta kun tulee tekojen aika, puoluejohto kaivautuu tiiviisti bunkkereihinsa.

Sivullista puoluejohdon kannanotot ihmetyttävät, varsinkin kun kaksi puolueen keulahahmoa kansanedustajat **Roosa Meriläinen** ja **Irina Krohn** tekivät tässä taannoin asiasta perusteellisen lakipaketin, joka on nyt perustuslakivaliokunnan käsittelyssä. Koko lakiesitys on vihreidenkin taholta vaiettu lähes kuoliaaksi. Meriläisen ja Krohnin lakiesityksestä kerrottiin *Vapaa Ajattelijassa* 1/2006.

On oletettavaa, että kirkon ja valtiovallan erottaminen tuulettaisi suomalaista tasa-arvokeskustelua enemmän kuin mikään muu tähänastinen vallitseviin yhteiskuntarakenteisiin puuttuva aloite. Jos yhden uskontokunnan – tai tässä tapauksessa kahden uskontokunnan – lakiin perustuva ylivalta purettaisiin, yhteiskunnan olisi melkein pakko tarjota

KUVA: MARKETTA OLLIKAINEN

Enemmistö vihreistä haluaisi sanoa hyvästit valtionkirkolle. Kuvassa Petäjäveden vanha puukirkko.

samat toimintamahdollisuudet yhtä lailla uskontokuntiin kuulumattomille kuin muillekin uskontokunnille.

Lapsia ei voitaisi myöskään automaattisesti ja yhteiskunnan tuella kasvattaa vain tietyn uskontokunnan kannattajiksi, vaan kasvatusvastuu olisi aidosti perheillä itsellään. Tähän kaiketi termi ”uskonnonvapaus” käsitykseni mukaan tähtääkin.

Mielenkiintoista asiassa on se, että edes valtiokirkon sisällä ei enää tunnuta uskovan nykyinen jatkumiseen. Hiippakuntasihteeri ja pastori **Mauri Vihko** arveli *Helsingin Sanomien* mielipidekirjoituksessaan 4. kesäkuuta, että kirkon jäsenmäärä tulee joka tapauksessa lähitulevaisuudessa putoamaan – hänen arvionsa mukaan luterilaiseen kirkkoon kuuluisi vuonna 2030 enää 55 – 65 prosenttia suomalaisista – ja siksi kirkon yhteiskunnallisesta asemasta olisi hyvä käynnistää keskustelu jo nyt.

– Ei voi olla yhteiskunnankaan etu, että muutokseen ajaututaan sammutetuin lyhyin, status quota hysyttellen, hän kirjoittaa.

Vaikka Vihko jo virkansakin puolesta kannattaa nykyisen valtiokirkkojärjestelmän säilyttämistä toistaiseksi, hän myöntää, että kirkon asema tulee väijäämättä muuttamaan ja siksi keskustelu tästä muutoksesta ja sen seurauksesta sekä kirkkoon itseensä että yhteiskuntaan kannattaisi aloittaa ajoissa.

Poliittista pelkuruutta

Miksi sitten vihreiden puoluejohdon on vaikea taipua puolueensa enemmistön tekemiin päätöksiin?

Yksi selitys lienee se, että puoluejohdossa ollaan nyt kauhuissaan äänestäjien reaktioista.

Jyrki Räikkö harmittelee *Vihreän Langan* verkkosivuilla sitä, että päätöksen myötä kirkosta tehtiin vastustajien bunkkeri ja kirkon sisäisessä suuntataistelussakin vihreitä ajatuksia on jatkossa vaikeampi saada läpi. Räikän mielestä vaalitaktisesti kirkon asemaan puuttuminen ei ollut viisasta varsinkaan kun vihreät yrittävät haalia uusia äänestäjiä maakunnista.

– Vihreiden kannattajien ydintä ovat akateemisesti koulutetut ja etenkin pienillä paikkakunnilla kirkko on yksi sivistyneistön sillanpääasemista, hän valistaa.

Räikkö arvelee, että ainakin puheenjohtajan urakka Pohjois-Karjalan vaalipiirissä vaikeutuu kirkolinjauksen myötä entisestään. Samoin **Erkki Pulliainen** saattaa olla vaikeata pitää asemansa Pohjois-Pohjanmaan raamattualueella, kuten hän asian ilmaisee.

Räikkö epäilee, että vaatimus kirkon erityisaseman purkamisesta horjuttaakin enemmän vihreitä kuin kirkkoa itseään. Siksi puoluejohdon irtosanoutuminen koko asiasta oli hänen mielestään vahinkojen minimoimiseksi tarpeen.

– Mutta se herätti kysymyksen, voidaanko muita ohjelmakohtia tarvittaessa kohdella samoin, Räikkö aiheellisesti kysyy.

Tosin ei poliittinen pelkuruus ole vain vihreiden helmasynti. Sosiaalidemokraatit asettivat tavoitteekseen kirkon ja valtion eron jo sata vuotta sitten, mutta kovin hiljaista on tuntunut olleen sielläkin rintamalla.

Marketta Ollikainen

Mitä vihreät todella päättivät?

Poliitikot syyttävät helposti tiedotusvälineitä siitä, että ne tulkitsevat väärin heidän sanomisiaan. Jotta tältä vältyttäisiin, ohessa ote Vihreän liiton periaateohjelmasta, jossa se otti kantaa kirkon ja valtion erottamiseen. Periaateohjelma hyväksyttiin vihreiden puoluekokouksessa 28. toukokuuta.

”Hyvässä yhteiskunnassa jokainen voi valita vapaasti maailmankatsomuksensa. Yksilönvapaudet ja yhdenvertaisuus toteutuvat parhaiten toimivassa monikulttuurisessa ja suvaitsevassa yhteisössä. Erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen vapauttaa koko yhteiskuntaa. Niin julkisten instituutioiden kuin työelämänkin on oltava tasavertaisesti avoinna erilaisille kulttuureille, us-

konnoille ja uskonnottomille. Suomeen muualta muuttaneiden ja kotimaisten vähemmistöjen kulttuurit ja uskontojen moninaisuus rikastuttavat paikallisia perinteitä ja tulevat osaksi suomalaisia kulttuuria. Ihmisten pyrkimyksiä toteuttaa itseään osana laajempaa yhteisöä on tuettava. Maailmankatsomuksen ja uskonnon vapautta on puolustettava, monikulttuurisessa yhteiskunnassa valtion tulee kohdella kaikkia uskonnollisia yhteisöjä tasaveroisesti, valtion erityissuhde kahteen uskonnolliseen yhdyskuntaan on lopetettava. Kuitenkaan väärän suvaitsevaisuuden nimissä ei tule milloinkaan hyväksyä ihmisoikeuksien loukkamista ja kaikilta tulee vaatia yhtäläistä muiden arvostamista.”

M.O.

Miekan, ristin ja kukkaron pyhä kolminaisuus

Globaalissa maailmassa yhteiskuntien on pakko pysyttäytyä erossa uskonnoista, muuten edessä on kaaos, arvelee Ilpo V. Salmi oheisessa artikkelissaan, jossa hän pohtii valtion ja kirkon erottamista globaalista näkökulmasta.

Kun perehtyy maailmanlaajuisesti ristiretkien ja kalusmaiden valloituksen todella häpeälliseen historiaan, ymmärtää, että toiset (alistetut) eivät pahemmin hurraa meidän uskonnonvapausretoriikkamme ontoudelle. Kristinusko tuotti inkvisition kylkiäisenä oikeusvaltion ja lukutaidon pääasiassa siksi, että alamaiset lukisivat kristinuskon pyhiä kirjoja.

Esimerkiksi lännen ja (idän) Suomeen tekemää miekkakäännytystä seurasi puolen vuosituhannen riisto, alistaminen ja kuiviin imeminen. Tämä on se pyhäkoulun raadollisempi puoli.

Kapitalismin syntyessä renessanssin ajan eurooppalaisissa kaupungeissa koko maanosa oli jo kristinuskon eri suuntausten vallassa. Tällöin vapaan rahan ansaitsemisen ja kristinuskon periaatteet oli vaikka väkisin saatava toisiinsa muodollisesti soveltuviksi. Tämä onnistui niin hyvin, että voidaan jopa väittää: ilman kristinuskoa ei olisi kapitalismia ja päinvastoin.

Ajattelun arkkitehtejä olivat muun muassa **Benjamin Franklin** Amerikassa ja **Jean Calvin** Euroopassa.

Sosiologi **Max Weber** on analysoinut ja kuvannut tätä kristinuskon ja kapitalismin epäpyhää allianssia oivallisesti jo sata vuotta sitten kirjassaan *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki*. Miekan, ristin ja kukkaron pyhä kolminaisuus on Weberin mukaan tehnyt länsimaisesta kulttuurista voit-

tamattoman ja mahdollistanut sen maailmanvalloituksen ja globaalin hegemonian. Alusta asti siihen on sisällynyt rajattoman kasvun ideologia ja muiden kulttuurien vähättely. Mulle kaikki heti ja synninpäästö kaupanpäälle..

Ranskan vallankumouksen tekijöiden tavoite oli uskonnon hävittäminen tai ainakin valtion ja kirkon täysi erottaminen eli uskonnottoman valtion perustaminen. Periaatteellisena syynä oli voimakas uskonnonvastaisuus ja sekulaari humanismi. Käytännön tavoitteena oli murtaa paavin valta.

Tavoite saavutettiin kuitenkin vain osittain. Esimerkiksi vallankumoukseen liittyvä ajanlaskun uudistus ei onnistunut ja **Napoleon** joutui palauttamaan vanhan gregoriaanisen ajanlaskun voimaan 1806.

Itsenäistyneessä Yhdysvalloissa taas tilanne oli erilainen. Perustajaisät olivat useimmiten syvästi uskonnollisia, olihan monien uudelle mantereelle muuton syy ollut uskonnollista vainoa pakeneminen. Kristinuskon eri suuntauksia oli hyvin monia.

Uskonnolliskristillisen konsensuksen aikaansaaminen tässä tilanteessa oli siis mahdotonta ja siksi ainoaksi perustuslain ratkaisuksi tuli liittovaltion täysi neutraalius uskontojen suhteen. Tämän periaatteen tärkein käytännön sovellusalue on valtion tarjoama kouluopetus. Kuitenkin Yhdysvallat on maailman uskonnollisimpia yhteiskuntia.

Kun siirrytään nykyaikaan, muistettakoon, että EU:n perustuslakia sorvattaessa uskonnollinen neutraalius säilyi yhtenä periaatteena, vaikka katolisen kirkon ja muiden kristittyjen lobbaus oli hirvuihin. Vain vaivoin pystyttiin estämään se, että perustussäädöksiin olisi otettu maininta eurooppalaisen sivistyksen ”pääosin kristillisestä arvopohjasta”.

Jos maapallon resurssit olisivat rajattomat, kapitalismin ristiretki voisi jatkua loputtomiin. Maapallon käytön rajat on kuitenkin saavutettu ja ylitetty jo vuosia sitten. Kasvuideologian aika on siis peruuttamattomasti ohi.

Ihmiskunta on joutunut kovimman haasteensa eteen. Jotta tuho ja slummutuminen voidaan välttää, koko kulttuurista elämäntapaa on muutettava. Lähivuosina on saatava aikaan kansallisvaltioiden välisiä globaalitasoisia hyvinkin radikaaleja päätöksiä, joiden eettinen pohja on oltava vedenpitävästi ja ristiriidattomasti todella yleisinhimillistä.

Moniarvoisen globaalin maailmanyhteisön yhteiselo vaatii toisen ajattelun suvaitsemista aivan toisenlaisella aktiivisuudella kuin tähänastinen parhaimmillaan hyväntahtoinen eristäytyvä sietäminen. Silloin ainut mahdollinen yhteinen hedelmällinen korrekti arvopohja on sekulaarin humanismin ihmiskuva.

Eli myös Suomen valtion on oltava täysin puolueeton ja uskonnoton. Mikään yleisekumeeninen toisen suvaitseminen ei riitä, koska se sisältää pohjimmiltaan suopean alistavan ristiretkeläisyyden ajatuksen.

Suomessa työväenliike on tähännynt aikoinaan valtion ja kirkon erottamiseen. Nyt se hetki on todella tullut.

Väitetään, että Suomessa on jo uskonnonvapaus. Miksi sitten valtiopäivien avajaisiin liittyvät menot pidetään kristittyjen päätömpelissä.

Kouluopetuksessa olisi satsattava nykyistä enem-

Tähtitiedettä, egyptologiaa ja purjehdusta harrastava Ilpo V. Salmi on Suomen skeptikkojen yhdistyksen Skepsis ry:n perustajajäsen. Hän on toiminut myös yhdistyksen puheenjohtajana useita vuosia.

män elämäntiedon opetukseen ja jo antiikin pohjalta nousevaan yleisinhimilliseen eettisyyteen. Et-opetus ja etiikan filosofia on oltava entistä keskeisemmässä roolissa. Tunnustuksellinen uskonnon opetus on selvästi jätettävä kunkin uskonkunnan omaehtoiseksi projektiksi. Ei tehdä samoja virheitä kuin Yhdysvalloissa, jossa ajattelun eettiset alueet on jätetty uskonnon ja pappien tonille.

Antiikista nousevat pyhät: totuus, hyvyys, kauneus ovat yhä yleisinhimillisiä pysyviä eettisiä lähtökohtia ja ne on asetettava koko koulutuksen läpäisyperiaatteeksi. Samalla kun et-opetukselle varataan entistä keskeisempi rooli koulun opetussuunnitelmissa, on saatava mukaan myös toinen entistä tärkeämpi osio, kestävän kehityksen käytäntöjen perusopetus. Sitäkin on viime aikoina jo opetettu.

Tulevan EU-puheenjohtajamaan Suomen ja muiden pohjoismaiden haasteena on skandinaavisen hyvinvointivaltion ideoiden ja toteutuskeinojen aivovienti muille Euroopan kansallisvaltioille ja myös Euroopan ulkopuolelle. Tämä meidän brändimme puree vain arvopohjaltaan täysin sekulaarina.

Kirkon täydelle erottamiselle valtiosta on siis olemassa ennen kaikkea globaali tilaus. Vastaava muutos tehtiin Ruotsissa muutama vuosi sitten. Yllätys yllätys – se tapahtui täysin kivuttomasti ja miltei huomaamatta.

Emme siis tässä yhteydessä julista ateismia eikä edes agnostisismia. Haluamme vain valtion ja kirkon täysin erillisiksi Suomessakin.

Ilpo V. Salmi

Mielen suojelusta

Maaperää ja vesistöjä suojellaan saastumiselta. Ainakin joskus jossain. Kasveja suojellaan eläinkunnalta ja eläimiä ihmisiltä. Väestöä suojellaan ympäristöhuoilta ja toisilta ihmisiltä. Meitä suojellaan monin tavoin, tai sitten ei.

Työsuojelusta

Maapallolla kuolee työtapaturomissa 5 000 ihmistä joka päivä eli pari miljoonaa vuodessa. Työperäisiä sairauksia rekisteröidään 160 miljoonaa vuodessa. Muut työtapaturomat ja ammattitaudit tulevat lisäksi. Suomessa työsuojelu on huippuluokkaa verrattuna muun maailman menoon.

Työturvallisuus on keskittynyt alun perin fyysiseen työsuojeluun, koska työstä eläköityminen johtuu pääosin tuki- ja liikuntaelimiä sekä sydän- ja verisuonisairauksista. Kolmanneksi eläköitymissyyksi ovat kuitenkin vähän salaa nousseet mielenterveyden sairaudet.

Mielen suojeluun ei vielä työelämässä oikein osata suhtautua vakavasti. Varsinkin kun usein väitetään, ettei mielen sairastuminen ole työperäistä, vaan muista elämäntavoista johtuvaa. Henkisen työsuojelun harvat korostajat kyllä puhuvat myös työn henkisestä kuormittavuudesta.

Esimerkiksi loppuun palamiset, burnoutit, työperäiset masennukset voivat johtua liikastressistä, kiireestä, kiusaamisesta ja häirinnästä, työpaikan muista ihmissuhteista kuten johtamisesta tai työn mielekkyydestä tai jopa koko työpaikan menettämisen pelosta. Mielen sairastumista ei oikein näe mikroskoopista, eikä salakavalaa edistymistä huomaa mittareilla tai verikokeilla.

Näkymättömiä tai vaikeasti havaittavia terveyttä vaarantavia asioita ilmenee fyysiselläkin puolella. Lukaisin työterveyslaitoksen viime lehdestä artikkelin nanoteknologian terveysvaikutuksista (TTT 5/06). Nanohiukkaset ovat pieniä, alle 100 nanometrin kokoisia. Yksi nanometri on miljardiosa metristä eli 0,000 000 001 metriä tai miljoonasosa millimetristä.

Nanohiukkasia käytetään muun muassa lääkkeiden, kosmetiikan, tietokoneiden piirilevyjen, pinoitteen, maalien ja voiteluaineiden valmistuksessa. Nanoteknologinen lasi puhdistaa itse itseään, automaalin naarmut katoavat ja aurinkovoide suojaa tehokkaammin. Toki voiteen titaanioksidi voi lävistää solunseinämät ja joutua tumaan asti. Siellä se

taas saattaa aiheuttaa DNA-mutoksia.

Näitä asioita aletaan tutkia. Sama aine äärimmäisen pienessä koossa vaikuttaa erilailla kuin suuressa kokoluokassa. Toisaalta nanoteollisuudessa syntyy myös jätettä, joka joutuessaan kaatopaikoilta maaperään tai vesistöihin voi aiheuttaa epätoivottuja tai tuntemattomia vaikutuksia.

Samoja hiukkasia kutsutaan yhdyskuntailmassa ultrapieniksi hiukkasiksi. Niitä tulee ilmaan teollisuuden ja liikenteen päästöistä. Aineellisten lähes havaitsemattomien, ainakin aistien havaitsemattomien ulkopuolisten osien vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea mieleen ennen kuin fyysistä näyttöä saadaan. Kun on kyse työelämässä olevien ihmisten suojelusta, niin voidaan odottaa, että tietoa tulee niin paljon, että ajoissa voidaan ehkäistä vaarallinen teollisuus.

Ihmisen suojelusta

Meitä ihmisiä on muuallakin kuin töissä. On lapsia ja vanhuksia, opiskelijoita ja syrjäytettyjä. Ja on myös niitä, jotka ovat saaneet kohdalleen täydellisen työsuojelupaketin eli työttömyyden. Ympäristömme emme kuitenkaan ole irti, sillä hengitettävä, syötävä ja juotava meidän on, jotta voimme miettiä vaikka pienten partikkeleiden ongelmia.

Katselin sattumoisin ruotsalaista tv-ohjelmaa, jossa oltiin huolestuneita maaperän radonista, joka huoneilmassa aiheuttaa keuhkosyöpää. Harmillista tupakanvastustajille, ettei kaikki keuhkosyöpä olekaan tupakkateollisuuden syytä.

Ruotsissa vain 500 kuolemaan johtanutta syöpää vuodessa arveltiin johtuvan radonista. Sen sijaan Ruotsin auringonpalvojilla menee huonommin, sillä uv-säteilyn aiheuttamien ihosyöpien, melanoomien johdosta kuolee pari tuhatta vuodessa. Tähän ei välttämättä auta edes uuden nanoteknologian titaanioksidit, sillä niiden estäessä melanooman keuhkoihin voikin tulla genotoksinen eli perimämyrkyllinen vaikutus. Suo siellä vetelä täällä.

Kokonaisia ihmisryhmiä, väestöäkin suojellaan oikein lakisäätöisesti. Suojelua perustellaan muun muassa sodilla tai ympäristökatastrofeilla. Kun ilmaa ei voi hengittää jostain syystä, niin painutaan maan alle odottamaan parempia aikoja.

Kaupungeissa tosin väestönsuojat taitavat olla parkkipaikkoina tai varastoina ja kerrostalojen väestönsuojat vahvasti lukossa ja avaimet voivat olla

tiukan paikan tullen hakusessa – omakotitaloissa ei ehkä ole enää perunakellareita, joissa radiosta voi kuunnella tiedotuksia.

Onhan meillä tehty nyt kotoinen lintuinfluenssa-pandemiankin kriisiohjelma. Samalla tuli tehtyä priorisointi, keitä suojellaan viruksen iskiessä. Ensimmäisijaisina olivat terveyshenkilöstö ja lapset, vanhukset saavat mennä. Samalla hiukan rajoitettaisiin yleisötilaisuuksia ja kansalaisvapauksia rajoitettaisiin, jotta pyörät pyörisivät poikkeusoloissakin.

Jotenkin tuntuu, että tässä vakavassa asiassa tehtiin kärpäsestä härkänen, mutta moni mieli alkoi pohtia syntyjä syviä. Siis että lintukotomme olisi vaarassa?

Väestönsuojelu sodan uhan takia lintukodossamme tuntuu kovin etäiseltä, vaikka natottamista kovin perustellaan. Pahempi ja oikea uhka on sotateollisuus. Vaikka nykysodat käydään tavanomaista kehittyneimmillä sotakaluilla, niin ABC-aseet eivät ole poisluettuja.

Atomi-, biologiset- ja kemialliset aseet on kai nykyään nimetty ydin-, bakteorologisiksi ja kemiallisiksi aseiksi. Niiden rajoittaminen on vaikeaa, kun normaaliteollisuus syyttää mahdollisuuksia rauhanomaisin keinoin luoda uusia tappovälineitä. Ja kun taustalla on laillisesti rahakas bisnes, niin kierre on hallitsematon.

Mielen saasteista

Jos nyt saisi mielestä pois työelämän myrkyt, aistimattomat mahdollisesti tappavat partikkelit, ympäristökatastrofien pelon tai sodan uhan, niin kyllä mieleemme aineetonta saastaa tunkeutuu riittämiin. Enkä nyt tarkoita ainoastaan aistiemme kautta tiedostamattomaan tunkeutuvia mainoksia, melua, jytinöitä ja vaikka mitä puppua, jota vaikka mediasta meille syötetään. Tarkoitaa kulttuuriamme, jossa on epärationaaleja elementtejä. Yksi on autoritaarisuudelle alistuminen.

Suomalaisille on perinteisesti opetettu herran pelkoa. Juuri on tietenkin uskonnosta, mutta samalla maalliset herrat ovat saaneet arvostetussa rauhassa sitouttaa meidät oppeihinsa. Tämä oppi on edelleen rahanvalta. Jos kansalaisella ei ole rahaa, niin turvaverkotkaan eivät kulutusjuhlia hänelle suo. Menestymättömyydestä ihminen syyllistää itsensä. Ei ole kauan kun yhteiskunnan rattailta pudonneet totesivat kaiken olevan vain ”juma-

lan tahto”. Muut saattoivat puhua, että on henkilöillä ollut kova kohtalo. Eikä mahdotonta ollut, että tokaistiin aiheutuneen johtuneen synnillisestä elämästä.

Muulla maailmassa eräs pressa totesi HIVin olleen jumalan rangaistus synnissä eläville. Toki edelleen uskonsotaa käydään maailmalla kukin oman jumalansa piikkiin ja vääräuskoisten tuhoamiseksi. Toivottavasti me suomalaiset emme palaa tällaisen demagogian asteelle.

On meilläkin elementit kasassa kulttuurissamme, jos järjettömyyksien tielle halutaan. Arkipäivän humpuukissa ja huuhaassa löytyy horoskoopeista ja kansanuskomuksista alkaen mahdollisuus hurahtaa. Valtiollinen uskonnollisuus ei ole suoja uususkonnollisuutta tai fundamentalistisempää käyttäytymistä vastaan.

Perusteettomiin uskomuksiin uskomisen on aina mielen sairautta perimmiltään. Uskolla parantaminen on humpuukia. Mielen sairauden parantaminen toisella sairaudella ei ole parantamista sekään.

Hyvin pahana ihmisoikeuksien loukkauksena pidän lapselle valehtelemistä. Uskonnottomina vapaa-ajattelijoina olemme sitä mieltä, että vastasyntyneellä lapsella ei ole jumaluskoa. Häneen siirretään irrationaliset uskoelementit aluksi satuina, joista pahimmillaan usko syöpyy hänen vakaumukseensa ajan mittaan.

Yleensä jos ihminen ajattelee järjettömästi perusasioista, niin myös järjettömiä tekoja voi olla odotettavissa. Jos johtajat ovat itsevaltaisia oppeineen ja alistetut kansalaiset jakavat nämä opit, niin kokonaiset kansanryhmät ovat johdateltavissa mihin vain – se on nähty ja näemme päivittäin. Uskonto on ollut ja on vallanpitäjien yksi henkinen ja alistava väline valtansa ylläpitämiseksi.

Perusteeton usko on mielen saaste – ihmistä tulisi suojella sellaiselta. Jos aikuiset ovat jo menetetty kanta tässä asiassa, niin lapset tulisi suojella uskonnolta. Ei suotta puhuta lapsen uskosta, jossa mielikuvituksellinen auktoriteetteihin altis avoin mieli vastaanottaa omilta auktoriteeteiltaan uskomukset totena.

Meillä aikuisilla on mahdollisuus erottaa sadut ja tarinat todesta. Oman mieleemme sisältöihin voimme vaikuttaa. Antaa mielikuvituksen rikastuttaa elämäämme, mutta suojellaan omaa ja läheistemme mieltä vaipumasta toisten mielten vietäviksi.

teutori

Älyllistä suvaitsevaisuutta vapaa-ajatteluun

Uskonnottomat ovat maailman suvaitsevaisimpia ihmisiä, koska he perustavat katsantonsa älyllisiin pohdintoihin, sanoo vapaa-ajattelijoissa pitkää päivätyötä tehnyt Juha Kukkonen. Hän patistaa vapaa-ajattelijoita tekemään suvaitsevaisuustyötä myös omissa yhdistyksissään.

Helsingin vapaa-ajattelijoissa vaikuttava **Juha Kukkonen** ottaa esimerkin Turkissa äskettäin sattuneesta tapauksesta, jossa nuori lakimies tunkeutui hallinto-oikeuden rakennukseen Ankarassa, julisti olevansa "Allahin soturi" ja ampui viittä tuomaria. Heistä yksi kuoli myöhemmin haavoihinsa. Välikohtaus johti valtasiin mielenosoituksiin, joissa vaadittiin Turkin säilyttämistä maallisenä valtiona.

– Ei niissä kehoitettu tappamaan harhaoppisia tai vaadittu kuolemantuomioita toisin kuin Muhammed-pilakuvien julkaisusta suuttuneiden muslimien mielenosoituksissa, Kukkonen muistuttaa.

Kukkonen mielestä ero uskovien ja uskonnottomien välillä näkyy paljaimmillaan juuri suhtautumisessa väkivaltaan. Kun uskonnottomat yleensä yrittävät vaikuttaa kanssaihmiin vetoamalla järkeen, uskovaiset mieluummin poistaisivat vääräuskoiset muonavahvuudesta.

– Tavalla tai toisella, uskonnot ovat hyvin usein väkivallan puolella ja siksi esimerkiksi fundamentalistien on niin helppoa tarttua aseisiin, hän pohtii.

Kukkonen mielestä uskonnottomat ovat maailman suvaitsevaisimpia ihmisiä, koska he eivät etsi olemassa olonsa oikeutusta mistään uskonnollisesta opinkappaleesta. He eivät myöskään pidä itseään muita parempina siksi, että olisivat jonkin kaiken yläpuolella olevan jumalallisen olennon erityis-suojeluksessa.

Kukkonen on seurannut erityisen huolissaan islamilaisen maailman kuohuntaa ja suomalaisten ymmärtävää suhtautumista muslimiräihinöitsijöihin. Esimerkiksi viime kevään Muhammed-pilakuvajupakassa jopa luterilaisen ja ortodoksisen kirkon edustajat puolustelivat suvaitsevaisuuden nimissä muslimien vastahyökkäyksiä.

– Todellista suvaitsevaisuutta olisi ollut se, että kunnioitetaan niiden näkemyksiä, jotka puolustavat länsimaissa hyväksytyjä ihmisoikeuksia ja sananvapautta, hän sanoo.

Vapaa-ajattelu näkyvämmäksi

Juha Kukkonen toimi Vapaa-ajattelijain liiton pääsihteerinä vuodesta 1993 lähtien yhtäjaksoisesti viime kesän liittokokoukseen saakka lukuun ottamatta kahden vuoden puheenjohtajan postia sen jälkeen, kun silloinen puheenjohtaja **Kari Saari** menehtyi kesken vaalikauden 1997.

Hän tietää kokemuksesta, että vapaa-ajattelijoiden itsensäkin kannattaisi tehdä suvaitsevaisuustyötä omissa yhdistyksissään ja miettiä, miten viesti tästä saataisiin iskostettua laajemminkin yhteiskuntaan.

Kukkonen myöntää toki, että vapaa-ajattelijoiden ei ole aina kovin helppoa saada ehdotuksiaan läpi sen paremmin julkisuudessa kuin eri virkamiesportaisakaan.

– Osittain saamme syyttää tästä itseämme. Olemme olleet aivan liian näkymättömiä suomalaisessa keskustelussa. Esimerkiksi viimevuosien kirkostaeroamisbuumi ei ole juurikaan kasvattanut vapaa-ajattelijoiden yhdistysten jäsenmääriä. Ihmiset eivät tiedä, mitä nämä yhdistykset ovat ja mitä ne tekevät, Kukkonen harmittelee.

Toisaalta myönteistäkin kehitystä on tapahtunut. Kiitos siitä lankeaa ennen kaikkea tamperelaisille vapaa-ajattelijoille, jotka lanseerasivat näyttävän kirkostaeroamiskampanjan internettiin.

– Internet on loistava keksintö, koska sen kautta kuka tahansa voi saada julki ajatuksensa ja näkemyksensä. Vapaa-ajattelijoiden kannattaa todella

hyödyntää kaikki sen tarjoamat mahdollisuudet, Kukkonen toteaa.

Uskonottomille samat palvelut

Uskonottomien näkyvyyttä suomalaisyhteiskunnassa on viime vuosina epäilemättä lisännyt myös se, että viime vuosikymmenen lopulla vapaa-ajattelijat perustivat Pro-Seremoniat palvelukeskuksen, joka tarjoaa samanlaisia seremoniapalveluja kuin mitä ihmiset kirkosta hakevat, mutta ilman uskonnollista rekvisiittaa.

– Kaikenlaiset tutkimukset ja mielipidekyselyt osoittivat, että ihmiset pysyvät kirkossa etupäässä siksi, että saavat tarvitsemansa seremoniapalvelut sieltä. Päätimme silloin, että meidän on tehtävä asialle jotain ja tarjottava samat palvelut tavalla tai toisella heille, Kukkonen kertoo.

Pro-Seremonioiden menestystarina osoittaa, että pienilläkin voimavaroilla voidaan saada suuria aikaan, kun on ideoita ja tahtoa ideoiden läpiviemiseksi. Pro-Seremonioista ihmiset voivat saada apua ja neuvoja muun muassa uskonottomien hautajaisten, häiden tai nimiäisten järjestämiseen.

Kukkonen myöntää, että pelkästään talkoovoimin ei Pro-Seremoniat palvelukeskuksen kaltaista toimintaa voi mikään yhdistys pitkään päälle pyörittää. Seuraava askel olisikin saada päätäjät vakuuttuneeksi siitä, että tämä on sen kaltaista toimintaa, jota myös yhteiskunnan kannattaisi tukea esimerkiksi avustamalla juhlapuhujien kouluttamista.

– Meillä on vahvaa näyttöä siitä, että me pystymme

Puheenjohtaja
Robert Brotherus
luovuttaa Vapaa-
ajattelijain liiton
hopeisen
ansiomerkin Juha
Kukkoselle
Helsingin Vapaa-
ajattelijain 70-
vuotisjuhlassa 25.
maaliskuuta.

tuottamaan ilman ulkopuolista apuakin tällaista palvelua, jota ihmiset todella tarvitsevat, Kukkonen vakuuttaa.

Tasa-arvon nimissä yhteiskunnan pitäisi tarjota kaikille kansalaisille samat palvelut koskee ne sitten perhejuhlien järjestämistä tai henkistä tukea vaikeissa elämäntilanteissa. Se ei ole kuitenkaan mahdollista niin kauan kuin nämä palvelut on syyttä kirkon kontolle.

– Esimerkiksi vankiloissa saattaisi olla hyvä, että joku uskonnon opettaisi vankeja oppimaan virheistään sen sijaan että pappi käy patistamassa heitä pyytämään anteeksi tekosiaan. Samoin sairaaloissa pitäisi olla muitakin henkisen tuen antajia kuin vain sairaalapastoreita, Kukkonen pohtii.

Uskonottomien palvelujen ideointi ja kehittäminen antaa Kukkonen mukaan myös vapaa-ajatteli-joille itselleen mielekästä tekemistä, vahvistaa heidän ulkoista näkyvyyttään ja luo uskottavuutta vapaa-ajattelijoiden toimintaa ja päämääriä kohtaan laajemminkin.

– Pitkässä juoksussa jäsenistön määräkin todennäköisesti tulee kasvamaan, hän arvelee.

Marketta Ollikainen

Kulttuurit sodassa

Eritasoisten kulttuurien sota on tämän päivän todellisuutta, takapajuisten kansojen hyökkäily kehittyneitä vastaan. Ilmiö on yhtä vanha kuin ihmiskunta.

Erikoista tässä maailman vaiheessa on se, että kehittyneet yrittävät ignoreerata koko ilmiön, lakaista sen maton alle. Ylellisyydessä elävä onnellinen länsimaalainen haluaa nähdä vain onnea ympärillään ja kieltää kiihkeästi pahan maailman ja pahan sodan olemassaolon. Uskomista siihen mitä toivotaan, vanhan luterilaisen reseptin mukaan.

Konsensus, integraatio, multikulttuuri ovat taikasanoja, joilla paha pidetään poissa, loitsuja niin kuin savolaisen piian ”hyi Baabelin lohikäärme” suomalaisessa huvinäytelmässä, vaikka kiltimpiä.

Ranskalaisesta lehdestä luin kuvauksen kivityksestä Iranissa, entisessä Persiassa, jossa tapahtuma on yleistä kansanhuvia. Tottelematon nainen haudataan maahan vyötäisiään myöten, minkä jälkeen kansanjoukko aloittaa kivityksen. Laissa on täsmälliset määräykset kivien koosta. Ne eivät saa olla niin suuria, että niiden iskuista kuritettava kuolee ennen aikojaan.

Ranskalainen lehtimies pitää matkoja itään bun-

gy-hyppyinä vieraaseen kulttuuriin ja suosittelee niitä äärimmäisiä elämyksiä etsiville turisteille.

Äskettäin näytettiin televisiossa elokuva, jossa amerikkalainen liikemies joutuu arabimaassa todistamaan torilla tapahtuvaa varkaan rankaisemista ja perinteistä käden katkaisua. Ruotsalaisissa lehdissä elokuva leimattiin karkean rasistiseksi.

Uuspakanoina tunnetuista ruotsalaisista on tullut omantunnonarkoja; vieraskoreuttaan maahan muuttaneille muslimeille. Vain omaa ammoista uskontoaan kohtaan ruotsalaiset eivät tunne, tottumuksen voimasta, mitään kunnioitusta.

Kun Lundin ylioppilaat järjestivät karnevaaliyönä hupailun, jossa yleisölle esitettiin erittäin kevyessä muodossa ”Jeesus-hierontaa”, itse hiippakunnan piispa tuli esitystä katsomaan, ja piti sitä hyvänä pilana. On itsestään selvää, että jos Jeesuksen sijasta olisi tehty pilaa Muhammedista, poliisi olisi pamputtanut pilailijat ja vielä piispankin.

Kunnia kuolemaksi

Eräästä toisesta ranskalaisesta lehdestä luen raportin, jossa Lähi-idän korrespondentti tekee selkoa pienen kylän pienestä, aivan arkipäiväisestä tapahtumasta: Kyllästyneenä kylän pilkkaan perheen ainoa elossaoleva miespuolinen jäsen, keskenkasvuinen poika, oli vetänyt leipäveitsellä auki äitinsä kurkun pelastaakseen sukunsa kunnian. Äiti oli kulkenut huivitta kylällä, tukka pal-

Ranskalaiset saavat kokea lähes päivittäin, millaista on elää monikulttuurisessa ympäristössä. Kuva Pombidou-keskuksesta Pariisista.

KUVA: MARKETTA OLLIKAINEN

jaana kaikkien miesten katseltavana. Riisuttuaan äitinsä ruumiin nuorukainen oli polttanut vainajan veriset vaatteet talonsa katolla merkiksi naapureille, että perhe oli noudattanut yhteisön kunniakäsityksiä.

Kunniamurha on tavallinen Euroopasta itään ja etelään sijaitseissa maissa.

Viime aikoina Ruotsissa ovat saaneet kuuluisuutta monet maahanmuuttajien tekemät kunniamurhat, joissa murhattuina, länsimaisittain uhreina, on ollut aivan nuoria tyttöjä. Murhaajilta ei ole puuttunut ruotsalaisia puolustajia. Koska uppiniskaisten naisten murha on perinne maahanmuuttajien perheissä, vaaditaan perinteen jatkajille ymmärtämystä myös uudessa kotimaassa.

Länsimaisten arvioiden mukaan maailmassa tapetaan kunniasyistä, kivitetään, poltetaan roviolla tai murhataan myötäjäisten tähden vuosittain noin 5000 (viisi tuhatta) naista tai tyttöä. Yksin niin pienessä maassa kuin Jemenissä nelisen sataa.

Päänkivistystä länsimaisille ajattelijoille tuottaa se, että kunniamurhat on kytketty kulttuuriin.

Siirtomaa-ajalta Intiasta on kotoisin kasku brahmaanista, joka kertoo vasta maahan saapuneelle englantilaiselle hallintovirkamiehelle:

– Täällä Intiassa meillä on vanha hieno tapa, joka on syvästi juurtunut kulttuuriimme: me poltamme leskeksi jääneet vaimot miehensä ruumisroviolla.

– Hyvin mielenkiintoista, sanoo englantilainen virkamies, meillä englantilaisilla on vanha hieno tapa, joka on syvästi juurtunut meidän kulttuuriimme: me hirtämme kaikki leskien polttajat.

Virkamies ei ollut luultavasti kuullutkaan kulttuurirelativismista, jonka mukaan kaikki kulttuurit ovat yhtä hyviä. Tänäpäin tätä poliittisesti korrektaa käsitystä ei kukaan virkamies uskaltaisi vastustaa.

Vessapaperia jokamiehelle

Näennäisesti pelkkää spontaanisuuttaan Italian konservatiivinen pääministeri **Silvio Berlusconi** tuli tokaisseeksi, että länsimainen kulttuuri ja sen edustamat arvot (demokratia, ihmisoikeudet, uskonnollinen ym. suvaitsevaisuus...) ovat ylempiä ja ylivoimaisia kaikkiin muihin verrattuna, muhamettilaiset mukaan lukien.

Tämä ällistyttävä suorasukaisuus herätti pahenusta ja suuttumusta väriin katsomatta kaikissa poliittisissa piireissä. Entisen siirtomaavallan Belgian **Guy Verhofstadt** säikähti ehkä eniten, ja Italian ajattelematon pääministeri tuomittiin kerettiläisenä kollegoiden toimesta Brysselissä.

Poliitikko Berlusconi joutui pyytelemään anteeksi ja kumartamaan ainakin kolmeen ilmansuuntaan. Silti oli kaikille selvää, ettei katumus ollut aitoa.

Kauppamiehenä Berlusconi tietää, mikä puhe on myyvä. Abstrakti idealismi ei ole hänen alaansa. Jos hän antaa itsestään kuvan toisinajattelijana, hän laskee mielessään, että nimenomaan tässä hänen esittämässään asiassa toisinajattelijoita on enemmistö.

Eikö maailman alusta lähtien kansojen ja kansanryhmien, myös kulttuurilla rajattujen, ominaisuuksien arvostelu ole ollut heti seksin jälkeen suosituin puheenaihe? Ympäristön, lajitoverien, yksilöiden ja ryhmien analysointi kuuluu ihmisen elin-ehtoihin. Sallittua tai ei, joka päivä puhutaan yhä työpaikoilla, kodeissa ja kaduilla, miten saksalaiset ovat sitä, ranskalaiset tätä, japanilaiset tuota. Monet käyttävät sanaa kulttuuri vain ruotiessaan siihen kuuluvien ominaisuuksia.

Suomessa vielä sotien aikana käytettiin kansallisuuksista ronskia kieltä, jota kukaan ei paheksunut eikä pahemmin pitänyt rasistisenakaan. Suosittua oli kertoa henkevässä seurassa, että maailman paras armeija on se, jossa sotilaat ovat suomalaisia, aseet saksalaisia, huolto amerikkalainen ja vastustajina – italialaiset.

Sana ei kuitenkaan ollut vapaampi ennen, vain eri asiat olivat kiellettyjä. 1950-luvulla viimeksi alkoivat arvot vaihtua. **Sampo Sovijärvi** sai potkut Suomen Yleisradiosta puhuttuaan mielestään sukkelasti ”Italian kansallisuusurheilun edustajista”: tasakuvarkaista.

Että kulttuureissa on tuntuja, enemmän tai vähemmän mitattavia eroja, sai Skandinavian ylikansallinen osuusliike Coop Norden kokea yrittäessään sovittaa samaa vessapaperin leveyttä kolmeen monikulttuuriseksi pyrkivään pohjoismaahan. Jouduttiin kokemaan, että tanskalaisille kelpaa vain 9,9 sentin levyinen rulla. Ruotsalaiset ja norjalaiset suostuvat vain pahimmassa hädässä hoitamaan hygieniaansa muulla kuin 10,6 sentin paperilla. Ero ei ole enempää kuin 7 millimetriä, mutta se on railona aukeava raja kulttuurien välillä.

Köyhyyden romantiikkaa

Eräs tunnetuimpia kerettiläisiä, poliittisesti poikkeavia, tällä hetkellä on **Gabriel Stein**, Lontoossa sijaitsevan Lombard Street Research -instituutin tutkija.

Viriilin islamin ja länsimaiden väsähtäneen uskonnon luomille arvoille perustuvan kulttuurin välille uudelleen puhjenneen sodan syyntymiseen tarjoavat läntiseen rationalistiseen ajatteluun tottuneet analyysoijat yleisesti rationaalisia syitä, kuten Yhdysvaltain ulkopolitiikka, lähi-idässä erityisesti Israelin tukeminen ja vihamielisyys joitakin islamistisia valtioita kohtaan.

Gabriel Steinin ajattelua seuraten: rationalisteja tai ei, länsimaalaiset enemmän tai vähemmän romantisoivat köyhyyttä, ja käsityksiin vaikuttavat yleisyydessä elävän hentomieliset asenteet. Toynbeelaisittain ylikypsän kulttuurin kasvatti, masokismiin taipuvainen länsimainen intellektuelli asettuu halukkaasti köyhän puolelle rikasta vastaan, toisin sanoen primitiivisen, heikon ja pienen puolelle kehittyneitä ja vahvaa itseään vastaan – ja syyllistyy oman kulttuurilla rajatun ryhmänsä kritiikkiin, ”hets mot folkgrupp”-rikokseen.

Tämäntyyppinen ajattelu etsii aina malkaa omasta silmästäään. Yleislääkkeenä loukkauksiin on toisen posken kääntämispolitiikka.

Gabriel Steinin mukaan huomattavasti paremman selityksen kuin Yhdysvaltain tai muun vahvan valtion virheet ja ulkopolitiikka antaa nykyiselle terrorismille perehtyminen fundamentalistisen muslimin ajatusmaailmaan.

Vaarallista toisinajattelua

Oikeauskoiselle muslimille Yhdysvaltain politiikka on yhdentekevää. Luonnollisesti olisi hyvä, jos Yhdysvallat tukisi esimerkiksi **Saddam Husseinia** Israelin asemesta, mutta pohjaltaan sillä ei olisi suurta merkitystä. Länsimaiden tuki Israelille on sopiva selitys länsimaille, kun halutaan vaikuttaa niiden mielipiteisiin taktisista syistä.

Muslimit tietävät, miten lännessä ajatellaan. Ei olisi viisasta mennä kertomaan Lontoon tai Wall Streetin liberaaleille, että Israelissa on inhottavinta juuri sen länsimaalaisuus, sen lännen dekadenssia edustava elämänmuoto, tai esimerkiksi että Persian shaahin kukistuminen ei johtunut hänen diktatuurisesta ja oppositiota suvaitsemattomasta hallitustavastaan, vaan hänen vapaamielisyydestään ja liiallisesta demokraattisuudesta.

Muhameetilaisen tehtävä on tehdä maailmasta muhameetilainen. Demokratia on oikeauskoiselle muslimille sitä, mitä se oli oikeauskoiselle kristitylle ei vielä kovinkaan kauan sitten, jotain minkä kisa on löytänyt kiven alta.

Gabriel Steinin analysi ei ole saanut paljon kaikkua eikä levitystä länsimaissa, koska on vaarallista ajatella, että kulttuureilla ja uskonnoilla olisi fundamentaalisia eroja. Historiasta on opittu, että liian selvä erottelu voi johtaa konflikteihin – sotaan. Toisen maailmansodan jälkeen on läntisissä demokratioissa eletty viisaasti itesesensuurin ja selektiivisen sananvapauden aikaa. Yhä useammin toivotaan toisinajattelijoiden tyytyvän, sananvapauden asemesta, pelkästään ajatuksen vapauteen.

Pentti Niskanen

Työn kirous

Kristittyjen tarinakoitelman mukaan Jumala kiroi ihmiset työllä jostain näiden ajattelemattomien olentojen pikkurikkeestä suuttuneena.

Alkujaan luultavasti markkinoilla kerrottu, kuulijoita ällistyttämään tarkoitettu tarina antaa ymmärtää, että ennen kirousta työ ja ruumista väsyttävä vaiva oli maailmassa täysin tuntematonta. (Tässä kertojan on täytynyt unohtaa tai ummistaa silmänsä sille seikalle, että kertomuksen alkupuolella itse Jumala väsyi ja oli maailman luotuaan levon tarpeessa.)

Riippumatta alkuperästään ja uskomuksista työ on ollut ihmiselle kirous näihin päiviin asti. Vaivaa on pitänyt myös ylimpien herrojen ja hallitsijoiden nähdä, jos ei muussa niin alamaisten kurittamisessa ja kuuliaisiksi opettamisessa.

Työssä puurtajan ohjaamisen helpottamiseksi lienee jonkun joutilaan aivoissa syntynyt ajatus, että työ ja vaiva itsessään on jotain arvokasta ja ylevää. Erikoisesti kristillisen maailman luterilaisella puolella on työn pyhyyttä koskeva oppi otettu omaksi ja katketty sydämiin.

Ehkei kirous ollenkaan

Espeen bussissa kuulin kerran kahden humalaisen kiistelevän siitä, mikä on eniten kunnioitusta ansaitsevaa elämässä. Toinen vakuutti totisen itsekehun kyneleet silmissä tehneensä aina työtä ja piti sitä suurimpana kunnianaan. Hänen kaverinsa, intellektuaalista ylemmyyttä tuntien, sanoi tekevänsä työtä vain päästäkseen huvituksiin ja elämän tarjoamiin iloihin käsiksi.

Bussiileisö tuntui paheksuvan kevytmielisempää puolta keskustelijoista, jotka molemmat, se kävi puheesta ilmi, olivat rakennustyöläisiä tuhmaamassa viikon aherruksella ansaittua palkkaansa.

Ruotsissa on viime aikoina huolestuttu siitä kansantaloutta ja moraalialue uhkaavasta ilmiöstä, että yhä useammat vieraantuvat työstä ja ovat varsinkin työttömyyden aikoina löytäneet vapaa-ajan ja joutenolon ihanuuden. Joka vuosi yhä harvempi työkäinen tekee työtä. Eivätkä työssäkävytäkään osoita enää samaa ahkeruutta kuin ennen.

Joidenkin tutkimusten mukaan työpaikoilla enin

Otsasi hiessä sinun pitää leipäsi syömän,
ainakin katukeittiössä..

aika oikeastaan vain oleillaan, jutellaan ja juodaan kahvia. Työaikoina arkipäivinä shoppaillaan, koululaiset kuljeksivat kaduilla, työläislähiöissä istutaan toreilla tupakka suussa ja raavitaan triss-lottoja.

Jumalan ihmisille sinkoama kirous on menettänyt vaikutustaan samanaikaisesti, kun usko itse Jumalaan on vähentynyt.

Työtä huvikseen

Kaikkina aikoina on ollut selvää, etteivät kaikki työt ole yhtä kirottuja. On töitä, jotka ovat itse asiassa huvia ja tuottavat tekijälleen mielihyvää, ja toisia, jotka tehdään itkuu vääntäen ja hampaita kiristellen. Työn kirous, jos tarkkoja ollaan, on aina koskenut vain niin sanottuja työläisiä, joita vanhoista ajoista alkaen on pidetty eräänlaisina työjuhtina.

Työläiskaupunkien toreilla voi nähdä työn kunniaksi pystytettyjä patsaita. Uskoa työn universaalieihin arvoihin on lievästikin sanoen liioiteltu.

Sosiologit joutuvat, joskus omaksi hämmästykselleen, tekemään sen huomion, että työn ja ammattien eriarvoisiin luokkiin ja lohkoihin, ylempiin ja alempiin, jakava vaikutus on ehdottominta juuri työläisten joukossa. Toisin sanoen on todettu, että työväki on luokkatietoista väkeä.

Tapasin junamatkalla Suomessa hyvin työläiseltä tuntuvan, viinan vahvistaman matkustajan, joka työntyä esittäytymään, sanoi käteensä ojentaen tiukan tuntuiseksi vain yhden sanan: Arvo. Lausuin oman etunimeni ennen kuin selvisi, että minulle oli esitetty kysymys.

Luokkatietoista väkeä

Ruotsalainen ”luokkaretken” tehnyt dokumenttielokuvaaja **Stefan Jarl** sanoi kerran eräässä haastattelussa, että kaikissa yhteisöissä työläiset (arbetarklassen) ovat maailman konservatiivisinta joukkoa, jossa jokaisen arvo määräytyy ammatin,

työn ja sen tuoman rahamäärän mukaan. Työläisellä ei ole varaa olla ennakkoluuloton. On ikuinen totuus, että alhaalta katsotaan ylös.

Työläisen jumalia ovat rikkaat ja menestyneet, varsinkin rikkaat. Vain leivän puute ja äkillinen nälänhätä saisi tämän luokan kapinoimaan ylempiin vastaan. Se totuus valkeni pettymystä tuottavalla tavalla barrikadeille nousseille keskiluokkaisille opiskelijoille 1968. Oppineitakin ihailaan, mutta matkan päästä työläiskodeissa, joiden kirjahyllyihin on kerätty aurinkomatkoilta tuotua rihkamaa.

Kouluissa kerrotaan lapsille legendoja pohjalta ponnistajista, lahjakkuutensa avulla sosiaalisessa portaikossa nousemaan päässeistä. Suomen alakoulun oppikirjoissa on kuva Paikkarin torpasta ja nurmijärveläisen räätälin tuvasta. Saduissa sikopaimenet ja tuhkimot onnistuvat ylenemään.

Paradokseja rakastavassa raamatussa kerrotaan nousemaan päässeestä puusepän muijan huoripojasta. Alhaisesta työläistaustastaan irtautuneet menestyjät ovat yksi maailman ihmeitä.

Työn kirousta sekini.

Pentti Niskanen

Huoltajille tietoa uskonnottomuudesta päiväkodissa ja kouluissa

Lasten vanhemmille pitäisi tiedottaa paremmin uskonnottomuuden huomioon ottamisesta päiväkodeissa ja kouluissa. Tässä asiassa vapaaajattelijat voivat toimia aloitteellisesti omilla paikkakunnillaan.

Selvitin Helsingin kaupungin päiväkotien ja koulujen menettelytapaa kodin katsomusperinteen huomioon ottamisessa. Helsingiläisistä on jo yli 30 prosenttia evankelisluterilaisen kirkon ulkopuolella, ja heistä ylivoimaisesti suurin ryhmä on uskontokuntiin kuulumattomat. Valtaosa uskontokuntiin kuulumattomista on tosiasiaa uskonnottomia.

Ilmeni, että päiväkodit voivat yhä käytännössä jo alkuvaiheessa ohjata tai vihjata uskonnottomia perheitä antamaan lapsensa evankelisluterilaisen kirkon päiväkodissa pitämiin hartaushetkiin ja kirkon seremonioihin. Perheille ei nimittäin aina selvästi ilmoiteta, että seurakunnan tapahtumien vaihtoehtona on kaikille tarjolla normaalia, kivaa uskonnotonta ohjelmaa.

Koulupuolella tulevien ekaluokkalaisten vanhemmille lähetetään kouluun ilmoittautumiseen liittyen jo tammikuussa tiedote koteihin, ja ilmoittautuminen on yleensä helmikuun alussa. Ilmeni, että näissä tiedotteissa on usein hyvin vähän tai ei ollenkaan informoitu elämäkatsomustiedosta, vaikka eka luokalle tultaessa ei vielä ole juuri paljon muita valintoja tehtävänä kuin juuri tuo katsomusaineen valinta kirkkoon kuulumattomilla.

Tilastojen mukaanhan elämäkatsomustieto on vielä vajaakäytössä, koska melko monet kirkkoon kuulumattomat laittavat lapsensa koulun evankelisluterilaiseen oman uskonnon opetukseen. Tämä taas johtuu usein siitä, että elämäkatsomustiedosta ei ole annettu koulun taholta riittävästi tietoa.

Katsomusta ei tarkisteta

Päivähoidossa kodin katsomusperinteen kunnioittamisen lähtökohtana tulisi olla perheen objektiivinen tilanne, eikä pelkästään suullinen keskustelu huoltajan ja päivähoitohenkilöstön edustajan kanssa. Näin ei nyt ole, sillä nykytilanne on omalaatu-

nen yhdistelmä häveliäisyyttä ja sumeilemattomuutta.

Päivähoitoon haettaessa perheen tai lapsen uskonnollista asemaa ei kysytä hakulomakkeessa ollenkaan. Voi toki ajatella, että näin estetään uskonnollisin perustein tapahtuva syrjintää päivähoitopaikan myöntämisessä. Syrjintä on kuitenkin erikseen lailla kielletty. Kouluissa tätä tietoa kysytään. Perheen tai lapsen uskonnollista asemaa ei kysytä myöskään päivähoiton perustietolomakkeessa (7/05), joka Helsingissä täytetään lapsen ja vanhemman käydessä ennakolta tutustumassa päivähoitopaikkaan. Muitakaan lapsen uskontokasvatukseen liittyviä kysymyksiä ei tässä vaiheessa lomakkeen mukaan tehdä.

Tätä voi pitää melko omituisena, sillä näin päiväkoti ei tiedä perheen ja lapsen uskonnollisesta tilanteesta päivähoiton alkaessa mitään. Silti päiväkodissa saatetaan jo toteuttaa uskontokasvatuksellisia toimia. Lapsen uskonnollista kasvatusta koskeva kysymys nousee Helsingissä esille vasta lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmaa koskevassa keskustelussa, joka toteutetaan usein muutama viikko päivähoiton aloittamisen jälkeen.

Keskusteluun valmistautumisen avuksi koteihin yleensä jaettavan lomakkeen lopussa kysytään: ”Mitä haluat kertoa perheenne elämäkatsomuksesta? Miten toivot lapsellesi vastattavan uskonnollisiin kysymyksiin? Osallistuuko lapsesi päivähoidossa kirkollisiin tapahtumiin (joulu-, kevätkirkot jne.)”

Onhan tuo parempi kuin ei mitään. Mutta miksi päivähoidossa ei haluta selvittää, kuuluuko lapsi vai onko hän kuulumatta johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan tai kirkkoon? Se, mitä kukakin haluaa milloinkin kertoa elämäkatsomuksestaan, voi riippua paljon myös siitä, millainen vuorovaikutus-

Tilastojen mukaanhan elämänkatsomustieto on vielä vajaa käytössä, koska melko monet kirkkoon kuulumattomat laittavat lapsensa koulun evankelisluterilaiseen oman uskonnon opetukseen

tilanne keskustelussa on. Menettely vaikuttaa tältä osin liian subjektiiviselta. Helsingissä ohjeita kasvatussuunnitelman laadintaan ollaankin kehittämässä.

Kirkollisia tapahtumia koskevassa kysymyksessä pitäisi selkeästi tuoda esille, että vaihtoehtona on aina normaalia, kivaa uskonnotonta ohjelmaa. Silloin kaikilta perheiltä voisi kysyä, osallistuuko lapsenne yksinomaan normaaliin, uskonnottoomaan ohjelmaan, vai haluavatko huoltajat yhdessä, että lapsi lisäksi viedään evankelisluterilaisen kirkon uskonnollisiin seremonioihin ja että hän osallistuu evankelisluterilaiseen uskontokasvatukseen.

Kirkollisiin tapahtumiin osallistumista ei pidä päiväkodin henkilöstön toimesta esittää jotenkin erityisen suositeltavana vaihtoehtona, koska silloin siitä poikkeaminen voi perheistä tuntua kiusalliselta ja päivähoitohenkilöstölle kenties ylimääräistä vaivaa aiheuttavana. Uskonnottomuus ja elämä ilman uskonnollisia seremonioita on luonnollinen valinta, jota julkisissa palveluissa tulee kunnioittaa.

ET-opetuksesta tiedotettava

Kouluissahan elämänkatsomustieto on nyt uuden

lain mukaan uskontokuntaan kuulumattomille ensisijainen katsomusaine, mutta he voivat halutesaan päästä evankelisluterilaisen oman uskonnon opetukseen. Päiväkodeissakin perusoletuksiksi voisi ottaa, että kirkkoon kuulumattomat eivät osallistu kirkollisiin seremonioihin, mutta he voivat ilmoittaa lapsensa niihin.

Tätä ajatusta tukee sekin, että esiopetuksessa uskontokasvatuksen vaihtoehdoksi on päiväkoteihin nyt tullut elämänkatsomustietokasvatus samaan tapaan kuin kouluissa on elämänkatsomustieto.

Esiopetuksen elämänkatsomustietokasvatuksen mahdollisuudesta tulisi tiedottaa koteihin asianmukaisesti. Koska asia on päivähoitohenkilöstöllekin uusi, on oletettavaa, että myös tässä tiedottamisessa on vielä paljon kehitettävää.

Ihmisten perusoikeuksien toteuttamiseen liittyvät kysymykset ovat kuin ovatkin tärkeitä, vaikka ne kaikkien mielestä eivät tuntuisikaan niin kovin tärkeiltä monien muiden ongelmia paineessa. Asianhan voi joka tapauksessa laittaa kuntoon tekemättä siitä sen suurempaa numeroa.

*Esa Ylikoski
Helsingin vapaa-ajattelijain sihteeri*

Toimitukselta

Saatana ei saapunut Ateenaan, mutta Lordi tuli, näki ja voitti. Onnittelut meidänkin puolesta monsteroikkaajalle.

Toimitukselta hajosi tässä kesän korvilla tietokoneesta kovalevy, ja melkein kaikki, mitä tähän mennessä oli uurastettu, hävisi sen siliän tien. Kehotan vakavasti kaikkia kopioimaan ainakin keran kuukaudessa vähänkin tarpeellisen.

Joku lukija varmaan ihmettelee, miksi tässä lehdessä ei ole tiede-sarjaa. Emme ole sitä mihinkään unohtaneet, nyt vain ei kukaan ehdolla ollut kirjoittaja ehtinyt muilta kiireiltään pohtimaan oman tieteenalansa syntyjä syviä. Palaamme asiaan lehden seuraavissa numeroissa.

Samoin lupaamani juttu uususkonnoista siirtyi kirjoittajan kiireiden vuoksi syksyyn.

Kiirettä on kevään aikana tainnut pitää myös

Vapaa-ajattelijain liiton jäsenyhdistyksissä. Pyyisin viime lehdessä juttuja ja tietoja uskonnottomien hautausmaatilanteesta eri puolilla Suomea, mutta kukaan teistä ei oikein ehtinyt reagoimaan asiaan.

Jos kesällä jää hieman loppoaikaa, niin laittaa kaa minulle postia. Palaamme myöhemmin uudelleen vapaa-ajattelijoiden ylläpitämiin hautausmaihin.

Odotan lukijoilta muutoinkin postia taas syksyn numeroita silmälläpitäen.

Nyt aion ainakin alkukesän viettää puutarhatoissa ja katonteossa kesämökillä.

Hyvää kesää kaikille.

*Marketta Ollikainen
Toimitussihteeri*

KUVA: PAULA VASAMA

Vasama miehen ikään

Vapaa-ajattelijain liiton kunniapuheenjohtaja **Timo I. Vasama** täytti 15. toukokuuta 70 vuotta. Vaattomana miehenä Vasama juhlisti syntymäpäiväänsä perhepiirissä.

Alun perin Helsingistä lähtöisin oleva Vasama hermostui jo 1950-luvulla siihen, että vanhoillisissa tiedotusvälineissä ei juurikaan julkaistu uskontoa kritisoivia kirjoituksia. Hän päätti tarttua itse kynään ja puolustaa järkiperaista ajattelua.

Vasaman kirjoitukset herättivät pian huomiota myös vapaa-ajattelijoiden keskuudessa, jotka houkuttelivat hänet yhdistykseen 1960-luvun alussa. Jo muutaman vuoden kuluttua Vasama löysi itsensä Vapaa-ajattelijain liiton hallituksesta, aluksi varapuheenjohtajana ja vuodesta 1969 puheenjohtajana, jota tointa

hän hoiti aina 1990-luvun alkuun saakka. Samaan aikaan hän hoiti myös *Vapaa Ajatteliija* -lehden päätoimittajan tehtäviä.

Muutettuaan Helsingistä Karkkilaan Vasama toimi useita vuosia Karkkilan vapaa-ajattelijoiden puheenjohtajana ja aktiivisena jäsenhankkijana.

Vasamaa on harmittanut erityisesti se, että tietyillä ajatussuunnilla kuten luterilaisella uskonnolla on yhä aivan liian etuoikeutettu asema.

– Uskontoa pidetään niin itsestään selvänä, että sen etuoikeuksia ei edes huomata, hän totesi *Järjen Äänelle* alkuvuodesta 2003 (JÄ 1/2003).

Vapaa Ajatteliija onnittelee lämpimästi entistä päätoimittajaansa ja toivottaa hänelle antoisia eläkepäiviä.

Marketta Ollikainen

Jeesus-kiista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen

Ateistikirjailija **Luigi Cascioli**, joka on kirjoittanut muun muassa kirjan *The Fable of Christ?* (Kristuksen myytti), on käynyt Italiassa kolme vuotta oikeutta katolista kirkkoa vastaan, koska se oli hänen mielestään pettänyt ihmisiä ja saanut siitä vielä taloudellista hyötyä rehvastellessaan yli 2000 vuotta Jeesus-myytillä. Casciolin mukaan Jeesuksen olemassaolosta ei ole mitään puolueetonta ja luotettavaa todistusaineistoa.

Hävittyään oikeusjutut Italiassa Cascioli valitti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen, joka on nyt

ottanut hänen tapauksensa käsittelyyn. Asiasta kertoi *Rationalist International* -lehti huhtikuussa.

Casciolin vastapukarina oikeusjutuissa on ollut hänen vanha koulukaverinsa Viterbossa pappina toimiva **Enrico Righi**, jota Cascioli syytti kolme vuotta sitten ihmisten hyväuskoisuuden väärinkäyttämisestä ja esiintymisestä historiallisena Jeesushahmona. Molemmat on lehden mukaan luokiteltu rangaistaviksi teoiksi Italian rikoslaisissa.

Toistaiseksi Vatikaani on kieltäytynyt kommentoimasta asiaa.

M. O

Luther-papin valitus nurin Oulun hallinto-oikeudessa

Oulun hallinto-oikeus on hylännyt pappisvirasta määräaikaisesti erotetun **Juhani Pohjolan** valituksen. Suomen Luther-säätiön pappina toimiva Pohjola valitti hallinto-oikeuteen sen jälkeen, kun Oulun tuomiokapituli oli erottanut hänet virastaan kolmeksi kuukaudeksi viime vuoden keväällä.

Tuomiokapitulin mielestä Pohjola oli toiminut vastoin virkavelvollisuuksiinsa ja kirkon säädöksiä, kun hän oli kieltäytynyt antamasta ehtoollista Helsingin piispalle, **Eero Huoviselle** maaliskuussa 2004. Naispappeuden vastustajana tunnettu Pohjola oli lisäksi evännyt ehtoollisen Rengon seurakunnan kirkkoherralta **Soili Juntumaalta**.

– Sakramenttien kuten ehtoollisen jakamista on pidettävä papin virkaan keskeisesti kuuluvana tehtävänä, jonka toimittamiseen evankelisluterilaisen seurakunnan papiksi vihityllä on velvollisuus, Oulun

hallinto-oikeus totesi päätöksessään.

Piispa Huovisen ehtoolliskielto sai paljon palstatilaa julkisuudessa ja nosti taas esiin valtionkirkkomme sisällä myllertävän riitelyn naisten sopivuudesta pappisvirkaan. Pohjola ja jupakkaan osallistunut toinen Luther-säätiön pappi, **Sakari Korpinen**, nimittäin katsoivat, ettei Huovinen ollut sopiva ehtoolliselle, koska tämä kannatti naispappetta.

Turun hallinto-oikeus oli aiemmin maaliskuussa hylännyt Korpinen omaa erottamistaan koskeneen valitukset. Turun tuomiokapituli oli erottanut hänet pappisvirasta kahdeksi kuukaudeksi samoin perustein kuin mitä tuomiokapituli oli tehnyt Oulussa.

M.O

Jorma Palo menehtyi kesken luomiskauden

Lehden ollessa jo menossa painoon saimme kuulla uutisen, että professori **Jorma Palo** on kuollut. Hän sairastui noin 15 vuotta sitten melanoomaan, ja hän puhui ja kirjoitti sairaudestaan avoimesti.

Palo kuoli varhain helluntaiaamuna 4. kesäkuuta Helsingissä. Kuollessaan Palo oli 69-vuotias.

Vapaa-ajattelijain liiton pääsihteerinä ja puheenjohtajana tutustuin Jorma Paloon 1990-luvun alkupuolella, kun liitto perusti **Väinö Voipio**-tunnustuspalkinnon pitkäaikaisen puheenjohtajansa mukaan. Olin ylpeä voidessani luovuttaa ensimmäisen tunnustuksen nimenomaan professori Palolle vuonna 1993. Luovutustilaisuudessa oli läsnä myös Väinö Voipion poika, professori **Paavo Voipio**.

Palo oli erittäin tuottelias tieto- ja romaanikir-

jailija, joka piti silmäteränään sitä, että tärkeä tieto saavuttaisi mahdollisimman laajat kansanosat. Hänen viimeisin teoksensa *Nils Gustafsson ja Bodomin varjo* ilmestyi WSOY:n kustantamana vain pari päivää hänen kuolemansa jälkeen.

Ansoistaan tietokirjailijana Palo sai valtion tiedonjulkistamispalkinnon vuonna 1992.

Tapaamistani ihmisistä Jorma Palo on tehnyt minuun suurimman vaikutuksen. Olemme menettäneet hienon ihmisen, mutta hän on jättänyt maailmaan pysyvän jäljen.

Palon merkitykseen uskonottoman ja tieteilisen maailmankuvan edistäjänä palaamme myöhemmissä *Vapaa Ajatteliija* -lehdissä.

Juha Kukkonen

Vapaa-ajattelijain liitto ry - Fritänkarnas förbund rf

Puheenjohtaja

Robert Brotherus
GSM (050) 482 1003
robert@iki.fi

Varapuheenjohtaja

Eino Huotari
GSM (044) 081 6543
email: eino.huotari@kolumbus.fi

Pääsihteeri

Jori Mäntysalo
Puh: (03) 265 7483
jori.mantysalo@uta.fi

Tiedottaja

Petri Karisma
GSM (040) 748 9532
petri.karisma@sci.fi

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama
Puh: (09) 715 601
paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: (09) 715 601
faksi: (09) 739 055
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: (044) 592 0210
fovap@hotmail.com

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: 040 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808
qsj04@yahoo.com
prometheus@ateistit.fi

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Ari Sulopuisto
Karhantie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry
Veikko Laine
Kartanontie 39, 04440 JÄRVENPÄÄ
puhelin: (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi
Kemin Vapaa-ajattelijat ry
Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
<http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi>

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24
40520 JYVÄSKYLÄ
puhelin: (0400) 429 540
koimark@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>
Kotkan Vapaa-ajattelijat ry
Korkeavuorenkatu 13
48100 KOTKA
puhelin: (05) 218 6047

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 5 B34, 15240 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408
Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry
Olari Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1
00750 HELSINKI
puhelin: (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi
<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Riekkola
Sorvantie 518, 37120 NOKIA
puhelin (03) 340 5456
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia>

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu>

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi
<http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/>

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Anssi Kontkanen
Lehtoniemenkatu 7 A9, 70100 KUOPIO
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry**Pääkaupunkiseudun ateistit ry**

Jouni Luukkainen
Castréninkatu 10 C 53
00530 HELSINKI
puhelin: 040 910 7054
ateistit@ateistit.fi
<http://www.ateistit.fi>

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Kari Hanka
NALLINKATU 3 B 13, 212300 RAISIO
puhelin: 050 56180113
khanka@dnainternet.net

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34
26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074

satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta>

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41
60200 SEINÄJOKI
puhelin: (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B
33100 TAMPERE
puhelin: (03) 222 5803
yhdistys@tamper.vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi>

Turun Vapaa-ajattelijat ry

PL 959, 20101 TURKU
puhelin: (02) 237 9224
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1
65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi

Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry

Hannes Koivumäki
Ensontie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: (05) 436 5537

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa, Petroskoinkatu 28
782 VARKAUS
puhelin: (017) 552 7277

Jäsen- yhdistykset, tarkistakaa osoitetiedot

Toimituksen tietokoneesta ha-
josi jokin aika sitten kovalevy,
ja kaikki, mitä koneella oli, lensi
taivaan tuuliin. Samalla kato-
sivat myös toimitukseen jo tul-
leet yhdistysten osoite- ym.
korjaukset.

Jäsenyhdistysten vastaa-
vat, tarkistakaa oman yhdistyk-
senne tiedot ja ilmoittakaa
mahdollisista virheistä toimi-
tukseen, niin korjaamme ne
seuraavaan lehteen. Tiedot voi
lähettää sähköpostitse toimi-
tussihteerille osoite:

marketta.ollikainen@kolumbus.fi.

Toimitus

Vapaa Ajattelija

62. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen

Toimitus ja taitto

LavengriPress
Neljäs linja 17-19 A 26
00530 Helsinki
puh: (09) 726 1972
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Tilaukset ja**osoitteenmuutokset**

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh: (09) 715 601
fax: (09) 739 055
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

koko sivu 235 e
puoli sivua 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

22 e/vuosi
kuusi numeroa vuodessa

Painos 1800 kpl**Painopaikka**

Uusimaa Oy

ISSN 0355-8703**Seuraavat lehdet:**

4/2006, 30.8.
5/2006, 18.10.
6/2006, 13.12.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-,
mielipide- ja tiedelehtien liitto
Kultti ry:n jäsen

Kirjoitukset eivät välttämättä
edusta lehden toimituksen ja
julkaisijan näkemystä.

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto ry on uskonottomien ja uskontokuntiin kuulumattomien henkilöiden muodostamien rekisteröityjen yhdistysten keskusjärjestö. Se on poliittisesti sitoutumaton ja ajaa uskonottomien etuja, oikeuksia ja oikeusturvaa sekä edistää uskonottoman todellisuuskäsityksen leviämistä.

Liiton tavoitteena on kriittisyyden lisääminen uskontoja kohtaa, valtiokirkkojärjestelmän purkaminen ja uskonnonopetuksen poistaminen kouluista, päivähoidosta sekä valtion yliopistoista.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto muun muassa tukee uskonottoman elämäntavan ja kulttuurin sekä uskonottoman tapakulttuurin leviämistä ja uudistamista, seuraa katsomusvapauden toteutumista, tuo esille sen loukkaukset ja puolustaa uskonottomien oikeuksia.

(Lähde: Liiton säännöt, 2 §)

Lähetätkää minulle lisätietoja

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI